

panorama

inforegio

33

Pavasaris 2010

Vērtējam reģionālo politiku –

atziņas un rezultāti

REDAKTORA SLEJA

Dirks Āners

3

PĀRSKATS

Ex post vērtējums par 2000.–2006. gada plānošanas perioda 1. un 2. mērķa sasniegšanu – ko mēs esam panākuši?

4–7

8–11

INTERVIJAS

Terijs Vords – Elžbjeta Bjenkovska – Albīno Kaporāle – Džons Bahtlers

12–13

PĀRI ROBEŽĀM

Ex post vērtējums par 2000.–2006. gada plānošanas perioda 1. un 2. mērķa izpildi – pārskats par rezultātiem

14–17

EIROPAS VALSTĪS

Jauna apakšzemes transporta sistēma Atēnās
CzechInvest – sākums gudriem ieguldījumiem
 Lahti Zinātnes un uzņēmējdarbības parks – Somijas tīro tehnoloģiju klasteris
 Kā sievietēm rast vietu Zalcburgas vietējā ekonomikā

18–19

TUVPLĀNĀ

Vērtēšana – kādas metodes izmantot?

20–22

KOPĪGS PAMATS

Vērtēšana stiprina kohēzijas politiku

23

REGIO TEMATI

Iepazīsimies – komisārs Hāns, jaunais ES reģionālās politikas komisārs

24–25

SADARBĪBAS TĪKLU VEIDOŠANA

26–27

KAS NOTIEK MŪSU PROJEKTOS

Longlife - Konkurētspējīgi veselības aprūpes pakalpojumi

28

DARBA KĀRTĪBA – NODROŠINIET, KA JŪS SADZIRD

Fotoattēli (lappusēs)

Vāks: © EK

4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 12.–13., 14., 16., 18., 19., 21., 22., 23., 24., 25., 26. lpp. © EK

8. lpp.: © Terry Ward

9. lpp.: © Ministry of Regional Development

10. lpp.: © Albino Caporale

11. lpp.: © The University of Strathclyde

15. lpp.: © Sochar Jiří

16. lpp.: © Lahti Region Image Bank

17. lpp.: © Rupert Pagitsch

27. lpp.: © Minna Mäkinieni

Šis žurnāls ir iespiests uz pārstrādāta papīra angļu, franču un vācu valodās.

Tas ir pieejams 21 valodās vietnē http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panora_lv.htm

Šajā publikācijā paustie viedokļi ir tās autoru viedokļi un ne vienmēr atspoguļo Eiropas Komisijas nostāju.

Politikas vērtēšanai kohēzijas politikā piešķir aizvien lielāku nozīmi. Tāpēc tā ir šī *Panorama* izdevuma centrālā tēma. Pamatojoties pieredzi, kas gūta 2000.–2006. gada plānošanas perioda programmu *ex post* vērtēšanā, mēs vēlamies apspriest vairākus svarīgus jautājumus – kam jāveic vērtēšana? Kā un kad tas jā dara? Un kā rezultāti veicina pārmaiņas? Vai plašāk jāizmanto precīzākas, analītiskas metodes?

Laikā no 2000. līdz 2006. gadam ES struktūrā notika būtiskas izmaiņas, proti, tai pievienojās 10 jaunas dalībvalstis. Tā rezultātā starp valstīm izveidojās atšķirības, kuru dēļ kohēzijas politika ieguva lielāku nozīmi, un tāpēc šī plānošanas perioda *ex post* vērtēšanas rezultāti ir īpaši zīmīgi. Statistika liecina par to, ka iespaidīgā izaugsme jaunajās ES valstīs ir samazinājusi atšķirības iekšzemes kopproduktā uz vienu iedzīvotāju visā Eiropas Savienībā. Cik lielā mērā tas bija kohēzijas politikas nopelns? Šiem un citiem jautājumiem būs veltītas žurnāla nākamās lappuses.

Runājot ar vadošajām iestādēm un projektu vadītājiem, redzams, ka kohēzijas politikas īstenošanai izmantotie elementi, proti, monitorings, vērtēšana, daudzgadu plānošana, visi citur izmantojamie pilnveidošanas paņēmieni, tiek pārņemti valstu iekšējā politikā. Kohēzijas politika ievieš jaunus tiesiskā regulējuma un izpildpasākumu veidus reģionu, pilsētu un ciematu pārvaldē visā Eiropā.

Kaut arī *Inforegio* tīmekļa vietnē ir pieejams plašs datu klāsts, ko veido ziņojumi, darba uzdevumi, datubāzes un gadījumu izpēte, un turpmākajos 18 mēnešos tas tiks vēl vairāk papildināts, Reģionālās politikas ģenerāldirektorāts vēl aizvien vēlas iepazīties ar liecībām par politikas rezultātiem, ko var sniegt politikas veidotāji, akadēmisko aprindu pārstāvji un jebkuras reģionālajā politikā iesaistītās puses.

Šajā izdevumā mēs esam intervējuši cilvēkus, kuri patiešām ir kompetenti piedalīties diskusijā, – divi akadēmisko aprindu pārstāvji, vadošās iestādes pārstāvis un Polijas Reģionālās attīstības ministrs ir izteikušies gan par 2000.–2006. gada plānošanas perioda pozitīvajiem, gan negatīvajiem aspektiem.

Visbeidzot *Panorama* sveic jauno Reģionālās politikas komisāru Johannesu Hānu un aicina viņu izteikties par tām prioritātēm un cerībām, kuras viņš saista ar laiku, ko pavadīs komisāra amatā.

Dirks Äners

Eiropas Komisijas Reģionālās politikas ģenerāldirektorāta vadītājs

“ Kohēzijas politika ievieš jaunus tiesiskā regulējuma un izpildpasākumu veidus reģionu, pilsētu un ciematu pārvaldē visā Eiropā. ”

EX POST VĒRTĒJUMS PAR 2000.–2006. GADA PLĀNOŠANAS PERIODA 1. UN 2. MĒRĶA SASNIEGŠANU – KO MĒS ESAM PANĀKUŠI?

Laikā no 2000. līdz 2006. gadam kohēzijas politikai tika iztērēta viena trešā daļa no ES budžeta; vēl jo vairāk – šai politikai bija jārisina vēsturiski svarīgi jautājumi, un tā arī pati palīdzēja mainīt vēstures gaitu. Eiropas Savienības paplašināšanās, kad 2004. gadā tika uzņemtas 10 jaunas dalībvalstis, vairāk nekā jebkad padziļināja ekonomiskās un sociālās atšķirības. Šī problēma bija jārisina ar politiskiem līdzekļiem, neizmirstot tos, kuri vēl aizvien dzīvoja “vecajās” ES-15 valstīs.

Šī laikposma *ex post* vērtēšanas uzdevums bija analizēt visu reģionu sasniegumus un noteikt iespējas, kas ļautu vēl veiksmīgāk risināt problēmas ar politikas līdzekļiem. Vērtējumā nebija iespējams sīki analizēt visu 2000. līdz 2006. gada kohēzijas politiku, kas izpaudās vairāk kā 230 1. un 2. mērķim veltītās programmās. Tomēr 14 vērtēšanā iekļautie elementi sniedz izpratni par politikas ieguldījumu ES nabadzīgāko reģionu reālajā attīstībā (1. mērķis), strukturālajiem pārveidojumiem jomās, uz kurām attiecas 2. mērķis, un Lisabonas mērķu īstenošanu. Citos pašreiz veiktos vērtējumos tiek aplūkota Kohēzijas fonda, Eiropas Sociālā fonda un Kopienas *URBAN* un *INTERREG* iniciatīvu ietekme.

Nabadzīgākie reģioni attīstās straujāk

Statistika liecina par to, ka atšķirības iekšzemes kopproduktā uz vienu iedzīvotāju ir samazinājušās gan starp dalībvalstīm, gan reģioniem. Galvenais cēlonis tam ir bijusi straujāka attīstība 10 jaunajās ES dalībvalstīs. Veicot vērtēšanu, būtiskākais jautājums bija tas, cik lielā mērā šie panākumi ir saistāmi ar kohēzijas politiku. Sākotnēji tas tika aplūkots divos makroekonomiskajos modeļos. Abi modeļi liecināja par to, ka 1. mērķa reģionos veikto programmu rezultātā ir audzis valstu ilgtermiņa ražošanas potenciāls un palielinājies IKP līmenis uz vienu iedzīvotāju. Modelēšanas rezultāti liek domāt, ka kohēzijas politika ir nākusi par labu ne vien atbalstītajiem reģioniem, bet visai Eiropas Savienībai kopumā.

Lai noskaidrotu to, kādi ir kohēzijas politikas galvenie rezultāti atsevišķās jomās, tika veikti tematiski pētījumi. Tie apstiprina modelēšanā izdarītos secinājumus un rāda, ka IKP nav vienīgais būtiskais skaitlis. Pētījumos ir iegūti dati, kurus ir vērts kopīgi apspriest dalībvalstīm, reģioniem un Komisijai.

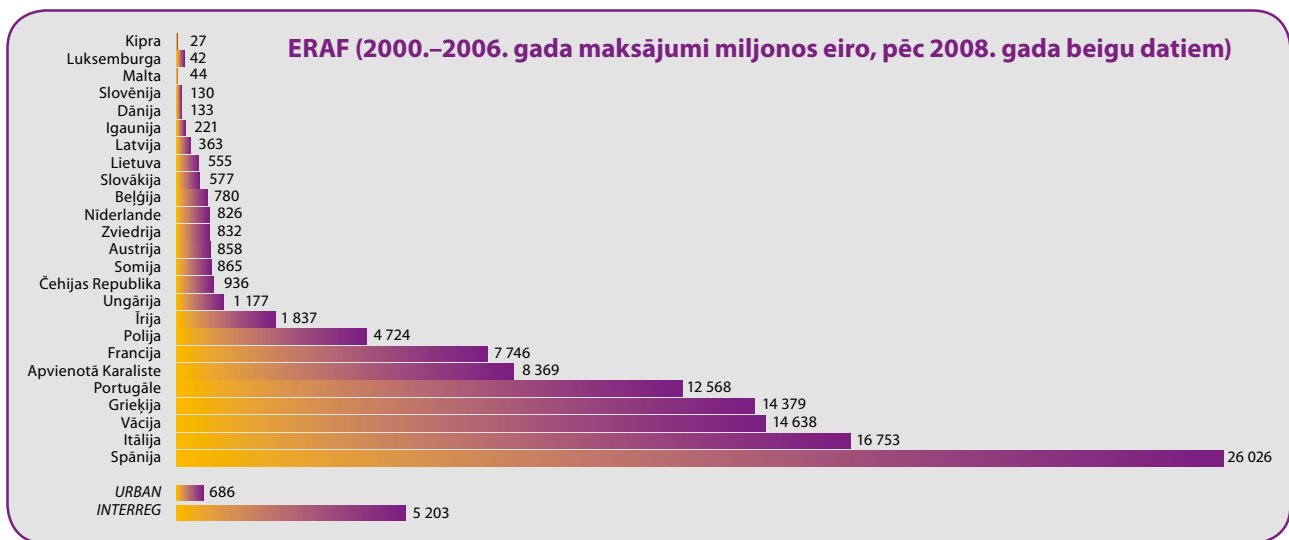
Vajadzīga labāka pasažieru pārvadājumu sistēma un efektīvs vienotais tirgus

No 8 500 km garā autoceļu tīkla, kas šajā laikposmā uzbūvēts Eiropas Savienībā, 2 043 km (24 %) ir tapuši ERAF līdzfinansēto investīciju rezultātā. To lielākā daļa atrodas Grieķijas, Spānijas un Portugāles nabadzīgākajos reģionos. No ERAF līdzekļiem ir līdzfinansēti 294 kilometri ātrgaitas dzelzceļa, kas ir aptuveni ceturtdaļa no Spānijā un Itālijā uzbūvētā tīkla. Fonda līdzekļi ir ieguldīti 31 lidostas un 45 jūras ostu modernizācijā, no kurām lielākā daļa arī atrodas nabadzīgākajās Savienības daļās. Veicot Kohēzijas fonda atbalstīto projektu pastāvīgu vērtēšanu, nākamajā gadā tiks iegūta informācija, kas papildinās kopējo ainu.

Jo īpaši ES-10 valstīs, kur ceļu tīkla uzlabošana bija visvairāk vajadzīga, ERAF ceļu būvē ir ieguldījis lielākus līdzekļus nekā dzelzceļu būvē. Vērtēšanas gaitā apstiprinājās tas, ka ES-10 valstīs jāturpina modernizēt transporta maģistrāļu tīkli. Tomēr pētījumā ir izvirzīts jautājums – vai, izmantojot ES finansējumu, kas paredzēts ES-15 ceļiem, prioritātes starp projektiem nebūtu jānosaka stingrāk un cik lietderīgi ir piešķirt atbalsta līdzekļus vietējo ceļu būvei un uzturēšanai. Nākotnē būs vajadzīgi lielāki ieguldījumi savienojumu veidošanai starp dažādiem transporta veidiem un pilsētas sabiedriskā transporta uzlabošanai, lai samazinātu oglekļa izmešu daudzumu.

“ Modelēšanas rezultāti liek domāt, ka kohēzijas politika ir nākusi par labu ne vien atbalstītajiem reģioniem, bet visai Eiropas Savienībai kopumā. ”

Vide – ES standartu ievērošana un izaugsmes potenciāla izmantošana

Liela daļa no atbalsta, ko nabadzīgākajos reģionos saņēma vides projekti, ir ļāvusi dalībvalstīm ievērot Ūdens un Notekūdeņu direktīvas, nodrošinot līdzfinansējumu apgādei ar tīru dzeramo ūdeni un notekūdeņu attīrīšanai, jo īpaši lauku rajonos. Aptuveni 14 miljoni cilvēku ir pievienojušies centralizētai ūdensapgādei, un vēl apmēram 20,5 miljoni cilvēki ir sākuši izmantot notekūdeņu attīrīšanas sistēmu.

Vērtēšanā noskaidrojās, ka vides infrastruktūras radīšanu (ūdensapgādes un notekūdeņu attīrīšanas projektos, cieta atkritumu apsaimniekošanas projektos) bieži pamato tieši ar vidi saistīti apsvērumi. Tāpēc ir skaidrs, ka vides uzlabošana faktiski bija patstāvīgs kohēzijas politikas mērķis. Kohēzijas politikas uzdevums neaprobežojās ar IKP pieaugumu un atbalstu reģionu ekonomiskā potenciāla īstenošanai. Šī politika arī palīdzēja nodrošināt to, lai ikviens neatkarīgi no dzīvesvietas varētu baudīt ekonomiskās izaugsmes sniegtos guvumus. Tā aktīvi atbalstīja procesu, kura mērķis bija garantēt, lai līdztekus izaugsmei uzlabotos dzīves līmenis un dzīves kvalitāte, kā arī lai attīstība būtu teritoriāli līdzsvarota un atbilstu reģionu dabiskajām un faktiskajām vērtībām.

Nākotnē jāsniedz atbilde uz jautājumu par to, kā reģioni var savā labā izmantot ar klimata pārmaiņām un vides aizsardzību saistītos jautājumus, lai uzlabotu uzņēmumu konkurētspēju pasaules tirgos.

Uzņēmumi – darba vietas un inovācija

Uzņēmumiem paredzētos ERAF atbalsta līdzekļus galvenokārt saņēma mazie un vidējie uzņēmumi, kuri laikā no 2000. līdz 2006. gadam apguva 83 % no šīm mērķim paredzētajiem līdzekļiem. Tas atspoguļo prioritātes dalībvalstu politikā – gandrīz visu dalībvalstu uzņēmējdarbības politikā lielākā uzmanība tiek atvēlēta mazākiem uzņēmumiem. Īpaša prioritāte ir uzņēmēji un jaunie uzņēmumi. Īstenojot tās trīsdesmit programmās, kurās uzņēmumu atbalstam bija atvēlētas vislielākās summas (aptuveni 60 % no visiem šajā jomā tērētajiem līdzekļiem), tika izveidotas vismaz 638 000 darba vietas.

ERAF atbalsts uzņēmumiem un inovācijai vēl aizvien tiek galvenokārt sniegts tiešā veidā (t. i., finanšu atbalsta, lielākoties dotāciju, bet arī aizdevumu un īpašuma daļu, veidā), un šādi sniegts atbalsts veido aptuveni 69 % no budžeta periodā iztērētajiem līdzekļiem. Vērtēšanas gaitā tika atklāta virzība no šauras “restrukturizācijas un diversifikācijas” stratēģijas uz plašākām stratēģijām, kurās būtiska nozīme tiek piešķirta inovācijai un lielākai atbalsta veidu daudzveidībai. Netiešā atbalsta veidu (piemēram, nefinansiālais atbalsts, proti, komercpakalpojumu sniegšana, administratīvā sloga samazināšana, klasteri, sadarbības tīkli un zināšanu pārnese) izmantošana plānošanas periodā ievērojami pieauga. Daudzveidīgās atbalsta formas, protams, bija galvenokārt paredzētas mazākiem uzņēmumiem; turpretim lieliem uzņēmumiem atbalsts tika sniegts gandrīz tikai neatmaksājamu dotāciju veidā.

Vērtēšanas gaitā tika salīdzināti to Austrumvācijas uzņēmumu darbības rezultāti, kuri atbalstu bija saņēmuši, ar citu uzņēmumu rezultātiem, kuriem šāds atbalsts nebija piešķirts. Pētījums pierādīja, ka atbalstītajiem uzņēmumiem ir labāki darbības rādītāji investīciju, pētniecības un attīstības un iesniegto patentu pieteikumu jomā.

Griekijā ir kļuvis vieglāk pārvietoties

Novecojošas ekonomiskās struktūras var mainīt, bet tam ir vajadzīgs laiks un politiska griba

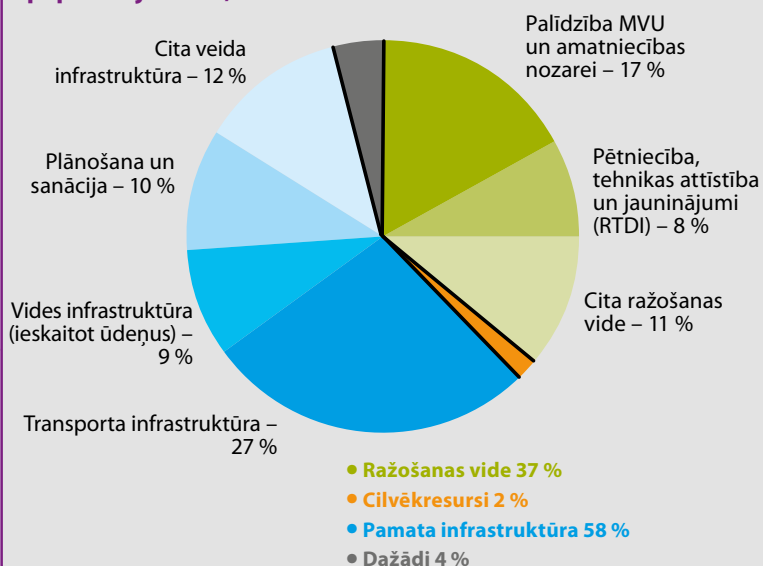
Izvērtējot vairākus reģionus, kuros notiek strukturālas pārmaiņas (2. mērķa reģionus), tika konstatēts, ka reģionālās attīstības programmas var efektīvi veicināt izmaiņas reģiona sociālajā un ekonomiskajā struktūrā, mazinot tā atkarību no vecajām rūpniecības nozarēm. Tomēr šis process rit ilgi, bieži vien desmitiem gadu, un tam ir vajadzīga politiska griba. Vērtēšana parādīja, ka ERAF šo procesu var nostiprināt un paātrināt. Gadījumu izpēte rosina domāt, ka galvenā uzmanība turpmāk jāpievērš inovācijai un pētniecībai, kaut arī šī stratēģija rada zināmu risku. Iesaistītās puses, kas pārstāv 2. mērķa reģionus, uzsver, ka ES kohēzijas politika, kas ir izstrādāta daudziem gadiem un pamatojas uz plānošanu, kuras īstenošanai ir vajadzīga analīze un skaidri attīstības mērķi, var veidot reģionu ilgtermiņa restrukturizācijas procesa daļu.

Adaptīva un elastīga politika

Kad 1999. gadā tika apsvērtas kohēzijas politikas 2000.–2006. gada programmas, klimata pārmaiņas, sabiedrības novecošana un globalizācija vēl nebija politiskas prioritātes. Gadījumu izpēte un labas prakses piemēri *ex post* vērtējumā liecina par to, ka vismaz dažos reģionos programmas tika izmantotas, lai pievērstos šīm jaunajām problēmām. Šie reģioni negaidīja uz norādījumiem "no Briseles", tie rīkojās, un kohēzijas politikas programmas izrādījās pietiekami elastīgas, lai integrētu šīs iniciatīvas. Iegūto pieredzi var izmantot, lai radītu labāku nākotnes politikas modeli.

Pašreizējā pieredze liek domāt, ka daudzu "horizontālu" prioritāšu noteikšana, neņemot vērā situāciju, nav labākais lēmums.

Pasākumu jomas (ERAF dati no 2000.–2006. gada programmu papildinājumiem)

Kohēzijas politika palīdz cīnīties pret klimata pārmaiņām

Pārvaldība – patiesa pievienotā vērtība

Sarežģīts jautājums, kas jārisina visām iesaistītajām pārvaldes iestādēm gan "vecajās", gan "jaunajās" dalībvalstīs, ir pareiza un efektīva kohēzijas politikas programmu īstenošana. Daudzi skeptiķi 2004./2005. gadā apgalvoja, ka jaunās dalībvalstis tik īsā laikā nespēs ieviest efektīvas vadības sistēmas. Bet izvērtēšana liecina par to, ka šie "neticīgie" kļūdījās! Tā parādīja, cik ātri mācās dalībvalstis, augstai motivācijai ļaujot pārvarēt jaunās politikas "bērna autiņu" problēmas. Vēl jo vairāk – pazīmes liecina par to, ka daži galvenie elementi, t. i., daudzgadu plānošana, ieinteresēto pušu plaša iesaistīšana, pārraudzība un vērtēšana, ir pārņemti iekšpolitikā, un tā rezultātā lēmumi tiek pieņemti efektīvāk.

Interesanti atzīmēt to, ka vairāki ES kontroles aspekti, piemēram, valsts iepirkuma noteikumi, ir faktiski sākuši darboties kohēzijas politikas un vairāku desmitu tūkstošu tās projektu ietekmē. Ar kohēzijas politikas starpniecību ciematu, pilsētu un reģionu pārvaldes iestādes ir iepazinušās ar jaunajiem tiesību aktiem un praksi.

Uz zināšanām balstīta sabiedrība ir viena no kohēzijas politikas galvenajām prioritātēm

Horizontālo prioritāšu noteikšana – kā rīkoties turpmāk?

Nav šaubu, ka kohēzijas politikas programmā svarīga vieta ir videi, darba vietu radīšanai, klimata pārmaiņām, maziem un vidējiem uzņēmumiem, uz zināšanām balstītai sabiedrībai un vienlīdzīgām iespējām. Bet šīs problēmas nav vienlīdz svarīgas visos reģionos un izpaužas dažādi. Politikā ir vajadzīgi efektīvi veidi, kā nolūkus pārvērst rīcībā, strādājot dažādos kontekstos.

Ex post vērtēšanā vairāki pētījumi bija veltīti tam, cik efektīvi tiek sasniegti "horizontālo" prioritāšu mērķi. Divpadsmit gadījumos, pētot vienlīdzīgu iespēju nodrošināšanu, diemžēl tika konstatēts – kaut arī vajadzība nodrošināt vīriešu un sieviešu vienlīdzību bija minēta lielākajā daļā plānošanas dokumentu, izstrādājot un īstenojot ERAF atbalstītus projektus praksē, šis princips tika realizēts tikai dažās programmās. Iespēju vienlīdzība tika vairāk uzskatīta par Eiropas Sociālā fonda kompetences jautājumu. Programmās ar labiem darbības rādītājiem iespēju vienlīdzība bija integrēta stratēģijā, un to virzīja politiskā vadība.

Tas liek domāt par turpmāko rīcību – varbūt reģionam, lemjot par labāko veidu savu attīstības mērķu sasniegšanai, tas jāizraugās selektīvāk un mērķtiecīgāk? Pašreizējā pieredze liek domāt, ka daudzu "horizontālu" prioritāšu noteikšana, neņemot vērā situāciju, nav labākais lēmums.

Aicinājums iesaistīties debatēs un plašākos pētījumos

Visi trīs gadu ilgās *ex post* vērtēšanas laikā sastādītie dokumenti, proti, darba uzdevumi, starpposma ziņojumi, datubāzes, gadījumu izpētes dokumenti, labas prakses piemēri, galaziņojumi, kopsavilkumi, ir publicēti *INFOREGIO* vietnē. Nākamajos 18 mēnešos tiks publicēti vēl citi ziņojumi un dati par Kohēzijas fonda radīto ietekmi, kuros tiks sniegtas papildu liecības par kohēzijas politikas rezultātiem. Reģionālās politikas ģenerāldirektorāts aicina politikas veidotājus, akadēmiskās aprindas un sabiedrību kopumā iesaistīties debatēs un plašākos pētījumos.

UZZINIET VAIRĀK INFOREGIO VIETNĒ:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/rado2_en.htm

TERIJS VORDS

Aplica sprl zinātniskais direktors

Pēdējos divus gadus Vords koordinē ERAF 2000.–2006. gada plānošanas perioda programmu ex post vērtēšanu.

Kādi pēc Jūsu domām ir kohēzijas politikas sasniegumi 2000.–2006. gada plānošanas periodā?

Statistika liecina, ka tie reģioni, kuriem tika sniegts atbalsts, plānošana periodā ir auguši straujāk nekā citi. Tas jo īpaši attiecas uz 1. mērķa reģioniem gandrīz visās dalībvalstīs. Bet tas pats, kaut arī mazākā mērā, attiecas uz reģioniem, kuri saņēma atbalstu saistībā ar 2. mērķi, un kopumā – jo lielāku finansējumu reģioni saņēma, jo labāk tiem veicās. Var teikt, ka visā Eiropas Savienībā īstenotā politika risināja tieši tos jautājumus, kuri tai bija jārisina atbilstoši ekonomikas teorijai un tādu starptautisku organizāciju kā ESAO atzinumiem, t. i., jo īpaši attiecībā uz infrastruktūras uzlabošanu un uzņēmumu nostiprināšanu. Pazīmes liecina, ka kohēzijas politikā tika daudz paveikts, lai pievērstu stratēģisku uzmanību kritiskajām problēmām reģiona attīstībā un stimulētu cilvēkus strādāt pie šo problēmu risināšanas vietējā līmenī. Stratēģiskos pasākumus ir grūti tieši saistīt ar reģionu darbības rezultātiem, bet, ņemot vērā visu notikušo, tas nerada izbrīnu. Tomēr mēs varam redzēt konkrētu pasākumu radītus taustāmus rezultātus, kas liecina par to, ka politika ir efektīva. Attiecībā uz Centrālās un Austrumeiropas valstīm tiešu saistību noteikt ir vēl grūtāk, jo šīs valstis sāka saņemt būtisku finansējumu tikai no 2004. gada vidus, bet fakti liecina par to, ka finansējums ir izmantots lietderīgi un ir palīdzējis izveidot stabilu pamatu reģionālās attīstības politikai šajā laika posmā.

“Darbā ar struktūrfondiem gūtā pieredze ir ietekmējusi (parasti pozitīvi) dalībvalstu praksi un īstenotās procedūras iekšpolitikas līmeni.”

Ja Jums būtu dota iespēja kaut ko mainīt šajā politikā, ko Jūs darītu?

Ja valstu valdībām visā Eiropas Savienībā tiks noteikts pienākums skaidri pateikt, ko ir paredzēts sasniegt ar piešķirto finansējumu un kā tas uzlabos reģionu attīstību vai teritoriālo līdzsvaru, kā arī definēt konkrētus izmērāmus rādītājus un mērķus, tā lai varētu veikt pasākumu monitoringu, tad varēs ne vien labāk izvērtēt politiku, bet arī stimulēt efektīvāku fondu izmantošanu. Varbūt līdztekus vajadzētu noteikt stingrākus nosacījumus finansējuma piešķiršanai un stimulēt valstis konkrēto politikas mērķu sabiedrisku apspriešanu.

Vai politikai vairāk jāpievēršas kādām konkrētām politikas jomām, lai tā būtu efektīvāka?

Gan jā, gan nē. Skaidrs, ka finansējumam ir jābūt pietiekami lielam, lai ar to varētu kaut ko sasniegt, un tas nozīmē, ka to nevar pārāk izkliedēt pa dažādām politikas jomām. Bet tā kā reģionu problēmas un konkrētās vajadzības, kuras ne vienmēr var apzināt centralizēti, ir atšķirīgas, ir vērts reģioniem pašiem ļaut izraudzīties ierobežotu jomu skaitu, kurās finansējums tiks koncentrēts. Tas arī ļautu kohēzijas politiku vieglāk pārraudzīt un vērtēt.

Atbalsts mazajiem uzņēmumiem

ELŽBJETA BJENKOVSKA

Polijas Reģionālās attīstības ministre

No 1999. gada janvāra līdz 2007. gada novembrim Bjenkovska strādāja Silēzijas vojevodistes pašvaldībā. Būdamā Reģionālās attīstības departamenta direktore, viņa bija atbildīga par to reģionālo attīstības instrumentu plānošanu un īstenošanu, kuri atbilstoši valsts 2004.–2006. gada attīstības plānam un nacionālajai 2007.–2013. gada kohēzijas stratēģijai tika finansēti no ES pirmspievienotās programmu, kā arī no struktūrfondu līdzekļiem.

Kādi pēc Jūsu domām ir kohēzijas politikas sasniegumi 2000.–2006. gada plānošanas periodā?

Pirmkārt, kohēzijas politikas īstenošanas rezultātā uzlabojās galvenie makroekonomiskie rādītāji. Būtībā tā tieši ietekmēja Polijas ekonomisko, sociālo un teritoriālo saplūšanu ar vairāk attīstītajām ES valstīm.

Eiropas fondi ir palīdzējuši pamazām uzlabot infrastruktūras kvalitāti. Turklāt, pateicoties kohēzijas politikai, ir ievērojami uzlabojies pārvaldības un administratīvā darba līmenis.

Ietekmi uz sociālo kohēziju īpaši uzskatāmi parāda skaitļi, kas raksturo bezdarbu un jaunu darba vietu radīšanu. Tiek lēsts, ka laikā no 2004. līdz 2007. gadam ES finansējuma rezultātā ir radīti 20 % jauno darba vietu. Katru trešo zlotu, kas ar valsts projektu starpniecību tiek ieguldīts Polijā, stimulē Eiropas nauda.

Laikā, kad valdība ekonomiskā labklājība, kohēzijas politika ievērojami paātrināja attīstību. Vienlaikus tā pasargāja ekonomiku no krīzes postošās ietekmes. Sarūkot kredītresursiem, valsts un privātie uzņēmumi vērsās pēc palīdzības pie Eiropas fondiem. Var sacīt, ka kohēzijas politika ir kā eļļa motoram, kurš turpina darbināt ekonomiku.

Ja Jums būtu dota iespēja kaut ko mainīt šajā politikā, ko Jūs darītu?

Redzot to, ka kohēzijas politika tik tiešām ir efektīvs līdzeklis Polijas ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai, es domāju, ka lielāka loma būtu jāpiešķir reģionos esošo priekšrocību nostiprināšanai, lai vairotu to konkurētspēju.

Kādi tad ir sarežģītākie uzdevumi, kas Polijai jāveic kohēzijas politikas jomā?

Manuprāt, neapšaubāmi jāpievēršas efektīvai Eiropas fondu līdzekļu izmantošanai, lai vienlaikus palielinātu reģionu konkurētspēju un samazinātu ekonomiskās un sociālās atšķirības starp tiem. Spriežot pēc rezultātiem, kas līdz šim sasniegti Polijā, es esmu pārliecināta, ka mēs gūsim panākumus.

“ Laikā no 2004. līdz 2007. gadam ES finansējuma rezultātā ir radīti 20 % jauno darba vietu. ”

Labāki transporta ceļi Polijā

ALBĪNO KAPORĀLE

Toskānas reģiona Ekonomiskās attīstības ģenerāldirektors

Kaporāle 2005. gadā vadīja 2000.–2006. periodā īstenotā vienotā programmdokumenta 2. mērķa vadošo iestādi un tagad ir atbildīgs par Toskānas reģiona ERAF darbības programmu “Reģionālā konkurētspēja un nodarbinātība”. Pēc tam 2007. gadā viņu iecēla par Rūpniecības politikas, inovācijas un pētniecības, un amatniecības ģenerāldirektoru.

Kādi pēc Jūsu domām ir kohēzijas politikas sasniegumi 2000.–2006. gada plānošanas periodā?

No vadības viedokļa bija mēģinājums vienkāršot lēmumu pieņemšanas procesu, piešķirot par programmām atbildīgajiem reģioniem lielāku patstāvību. Tas nozīmēja, ka funkcijas un pārraudzības pasākumi jāsadala. Šajā virzienā attīstījās programmu vadības metodoloģija, kaut arī rezultāti ne vienmēr liecināja par lielāku efektivitāti.

Tika nostiprinātas šādas jomas: programmu vērtēšanas funkcijas atbilstoši kritērijiem, pēc kuriem bija jāsniedz pārskats programmā iesaistītajām pusēm, politiski institucionālā partnerība, vietējo iestāžu nozīme un reģionālās attīstības politikas centrālā loma.

Plānošanas periodā no 2000. līdz 2006. gadam, apstiprinājās Eiropas reģionālās kohēzijas politikas nozīme un funkcija, un tā aizvien vēl ir “visietekmīgākais spēks”, neskatoties uz to, ka finansiālā puse aizvien vēl tiek vērtēta augstāk.

Ja Jums būtu dota iespēja kaut ko mainīt šajā politikā, ko Jūs darītu?

Debates, kas notika 2007.–2013. gada potenciālā budžeta sakarā, kā arī pirmie dokumenti un pasākumi, kuri tiks aplūkoti pēc 2013. gada perioda beigām, pamatojas uz atziņu par to, ka kohēzijas politikā ir iekšēja pretruna – vairāk kā jebkura cita politika tā balstās uz teritoriālo un papildinājuma principu, un tāpēc tā ir tuvāka iedzīvotājiem un uzņēmumiem, bet kaut arī šajā politikā Eiropas Savienība izpaužas taustāmā veidā, dalībvalstis uz to lūkojas greizi.

Ir risks, ka kohēzijas politika tiks uztverta tikai kā ārkārtas iesaistīšanās veids, kas paredzēts apgabaliem, kuros attīstība visvairāk atpaliek.

Iepriekšējos struktūrfondu plānošanas ciklos gūtā pieredze ir nostiprinājusi jēdziena “apgabals” nozīmi; tomēr tā nav spējusi pilnībā parādīt tās politikas pievienoto vērtību, kas ir radījusi patiesi saliedētāku Eiropu.

Vai Jūs uzskatāt, ka komisāres Danutas Hībneres pieprasītajā “Barkas ziņojumā” ir risinājumi, kas potenciāli varētu reformēt Eiropas kohēzijas politiku?

“Barkas ziņojumā” ir norādīti visi pašreizējās kohēzijas politikas kritiskie aspekti un rasts stingrs teorētisks un politisks pamatojums šīs politikas turpināšanai ar nosacījumu, ka tiks veiktas dažas izmaiņas.

Es domāju, ka Barkas ieteikumi par izmaiņām ir gan saprātīgi, gan iespējami. Tie ir arī radikāli, jo līdzīgi kā lielākai reformu daļai tie nenovēršami saskarsies ar “intelektuālu nepiekāpību”.

Viena no ziņojuma stiprākajām pusēm ir sniegtie pierādījumi par to, ka reformēta kohēzijas politika nāks par labu gan dalībvalstīm, gan apgabaliem (reģionālajām pašvaldībām un vietējās varas struktūrām).

“ Plānošanas periodā no 2000. līdz 2006. gadam, apstiprinājās Eiropas reģionālās kohēzijas politikas nozīme un funkcija... ”

Baltijas jūras krasta zonas aizsardzība

DŽONS BAHTLERS

Eiropas politikas zinātņu profesors un Stretklaidas Universitātes (Glāzgovā) Eiropas politikas izpētes centra direktors

Bahtlers ir reģionālajai attīstībai un reģionālajai politikai, kā arī pakalpojumu nozares politikai veltītu grāmatu, rakstu un zinātnisko darbu autors un līdzautors.

Kādi pēc Jūsu domām ir kohēzijas politikas sasniegumi 2000.–2006. gada plānošanas periodā?

Laikā no 2008. līdz 2009. gadam Eiropas politikas izpētes centrs pārraudzīja 2000.–2006. gada kohēzijas politikas vadības un īstenošanas vērtēšanu. Pētījumā tika noteiktas vairākas svarīgas tendences.

- Apstiprinājās tas, ka darbs aizvien biežāk tiek veikts partnerorganizācijās.
- Programmu plānošana parasti vismaz daļēji pamatojās uz analīzi, stratēģiskiem apsvērumiem un konsultācijām starp partneriem, un *ex ante* vērtēšana tika izmantota sistemātiskāk.
- Lielāka uzmanība tika pievērsta monitoringam, kaut arī dažreiz var šaubīties par izmantoto sistēmu un sniegtās informācijas lietderību.
- Lielāka uzmanība tika pievērsta finanšu vadībai, kontrolei un revīzijai, jo īpaši procedūrām jauno īstenošanas noteikumu ievērošanai un finanšu plūsmu stingrākai pārraudzībai, lai izvairītos no tā, ka automātiski stājas spēkā noteikums par atbrīvošanos no saistībām.
- Prasība par starpposma vērtēšanas veikšanu un starpposma vērtējuma aktualizēšanu veicināja vērtēšanas kultūras attīstību; aktualizētie starpposma vērtējumi jo īpaši tika izmantoti, gatavojot 2007.–2013. gada stratēģijas. Daudzas dalībvalstis pašas vērtēja savas programmas.

Tomēr šādi uzlabojumi nenotika visur. Tāpēc var uzdot jautājumu – kāpēc pēc 15–20 gadu ilga darba kohēzijas politikas vadīšanā daudzas vadošās iestādes nespēj vai nevēlas pilnībā izmantot ES vadības un īstenošanas procedūru radītās iespējas? Cik lielā mērā to nosaka ārēji faktori vai iekšēji ierobežojumi?

Ja Jums būtu dota iespēja kaut ko mainīt šajā politikā, ko Jūs darītu?

Lai vadītu struktūrfondus, ir no jauna jāizjūt, kas ir politikas "uzdevums"; pēdējo desmit gadu laikā šī sajūta ir daļēji zudusi. Daudzās programmās galveno uzmanību pievērš līdzekļu apguvei uz projektu kvalitātes rēķina. Ievērojami administratīvie resursi tiek veltīti ziņošanai, monitoringam un finanšu vadības sistēmām, kuras vairāk ir paredzētas noteikumu izpildes nodrošināšanai nekā programmas vadībai. Aizvien vairāk laika nākas veltīt finanšu kontroles un revīzijas veikšanai.

Viens no lielākajiem kaitējumiem ir tas, ka politikā iesaistītās puses jūtas neapmierinātas ar politiku un vilušas. Dažos gadījumos potenciālie saņēmēji pat izvairās pieteikties ES finansējuma saņemšanai administratīvā sloga dēļ.

Bieži apgalvo, ka metodes, kuras izmanto kohēzijas politikas īstenošanai, rada "pievienoto vērtību". Vai ir pierādījumi, kas to apliecina?

Viens no jautājumiem, kuru mēs vērtējam, bija liecības par struktūrfondu procedūru pārņemšanu politikas vadības sistēmās dalībvalstu līmenī. Šīs procedūras, kuras bieži dēvē par "pievienotu vērtību", izraisa dedzīgas debates. Šajā ziņā var viennozīmīgi secināt, ka darbā ar struktūrfondiem gūtā pieredze ir ietekmējusi (parasti pozitīvi) dalībvalstu praksi un īstenotās procedūras iekšpolitikas līmenī. Šāda veida pārmaiņas tomēr ir atkarīgas no "politikas virzītājiem" un stingras politiskās apņemšanās.

UZZINIET VAIRĀK:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/expost2006/wp11_en.htm

“ Statistika liecina, ka tie reģioni, kuriem tika sniegts atbalsts, plānošana periodā ir auguši straujāk nekā citi. ”

EX POST VĒRTĒJUMS PAR 2000.–2006. GADA PLĀNOŠANAS PERIODA 1. UN 2. MĒRĶA IZPILDI – PĀRSKATS PAR REZULTĀTIEM

Kohēzijas politikas rezultāti 2000.–2006. gada periodā ir aplūkoti dažādos aspektos, izmantojot dažādas vērtēšanas metodes. Visi turpmāk norādītie bloki ir savstarpēji saistīti un sniedz kopainu par kohēzijas politikas ietekmi laikā no 2000. līdz 2006. gadam. Vērtēšanai ir izmantota

- makroekonomiskā modelēšana, administratīvie dati un vadības un īstenošanas sistēmu analīze, no vienas puses,
- ERAF un Kohēzijas fonda būtiski atbalstīto politikas jomu tematiskā analīze, no otras puses.

Kohēzijas politikas ietekme 2000.–2006. gada periodā

Kohēzijas politikas ietekmi veido elementi, kas atrodas apkārt šim aplim.

- Ietekme uz IKP un nodarbinātību
- Ieguldījums mērķu sasniegšanai vides jomā un līdzsvarotā teritoriālajā attīstībā
- Galveno nozaru rezultāti
- Ieguldījums visu dalībvalstu potenciāla stiprināšanā un politikas apguvē
- Labas prakses piemēri

MAKROEKONOMISKĀ IETEKME

- Divos modeļos (*HERMIN*, *QUEST*) tiek analizēta kohēzijas politikas ietekme uz IKP, nodarbinātību un pamatfondiem 1. mērķa reģionos.
- Starpība uzkrātajā IKP salīdzinājumā ar stāvokli gadījumā, ja kohēzijas politika nebūtu īstenota, 2009. gadā (pēc *QUEST* datiem) bija šāda:
 - + 0,61 % Vācijā
 - + 5,0 % Polijā
 - + 9,5 % Spānijā
 - + 15,7 % Portugālē
- Ietekme uz bezdarbu 2008. gadā, kas izteikta kā starpība nodarbināto skaitā salīdzinājumā ar stāvokli gadījumā, ja kohēzijas politika nebūtu īstenota, ir + 819 000 nodarbinātie (pēc *HERMIN* datiem)

TRANSPORTS

- ERAF ir līdzfinansējis 24 % no ES papildus uzbūvētajiem autoceļiem, un tā rezultātā autoceļu tīkls ir būtiski paplašinājies.
- ERAF līdzfinansējums ir izmantots, lai uzbūvētu 13 % ES jauno ātrgaitas dzelzceļu.
- Lielāka uzmanība jāpievērš multimodālajiem un pilsētu pārvadājumiem, pārrobežu savienojumiem un dzelzceļiem.

ATBALSTS UZŅĒMUMIEM

- ERAF atbalsts (83 % no piešķirtā finansējuma) ir galvenokārt sniegts MVU(-iem). Aizvien vairāk tiek izmantoti netiešā atbalsta veidi – komercpakalpojumi, atbalsts klasteriem, sadarbības tīkliem.
- Izveidotas ne mazāk kā 638 000 darba vietas bruto izteiksmē.
- Gadījuma izpēte Austrumvācijā sniedza pārlicinošus pierādījumus par to, ka atbalsts tiešajiem ieguldījumiem labvēlīgi ietekmē ražošanu un ieguldījumus kopumā.

VADĪBAS UN ĪSTENOŠANAS SISTĒMAS

- ES-10 valstis ir spējušas ieviest sistēmas atbilstoši resursu saņemšanai; laika gaitā šīs sistēmas ir būtiski uzlabotas, un pozitīvā pieredze ir pārņemta valstu iekšējās pārvaldības sistēmās.
- Gan ES-10, gan ES-15 valstīm ir vairāk jākoncentrējas rezultātu sasniegšanai.

STRUKTURĀLAS IZMAIŅAS UN GLOBALIZĀCIJA

- No iepriekšējā attīstības modeļa var atbrīvoties, īstenojot labi izstrādātu ilgtermiņa reģionālo politiku. Otrā mērķa programmas visefektīvāk darbojas tad, ja tās nostiprina reģionālo politiku un neizvirza papildu mērķus.
- ERAF ieguldījums ir visefektīvākais tajos gadījumos, kad iesaistīšanās skar inovāciju un internacionalizāciju.

VIDE UN KLIMATA PĀRMAIŅAS

- Iesaistoties ar vidi saistītās programmās, 2000.–2006. gadā tika iztērēti € 25,5 miljardi.
- Ar ERAF atbalstu to cilvēku skaits, kuri izmanto modernas ūdensapgādes sistēmas, ir palielinājies par 14 miljoniem, un ir paplašināta notekūdeņu attīrīšanas sistēma, kuru tagad izmanto vēl 20 miljoni cilvēku.
- Eiropas Komisijai skaidri jāpasaka, ka ES prasību izpilde vides jomā ir kohēzijas politikas mērķis pat tad, ja tā nerada ekonomisku izaugsmi īsā laika posmā.

LAUKU ATTĪSTĪBA

- ERAF ir devis lielu ieguldījumu lauku teritoriju attīstībā gan 1., gan 2. mērķa reģionos.
- Īstenojot kohēzijas politiku, jā rūpējas par to, lai darītu to redzamāku lauku teritoriju iedzīvotājiem.

DZIMUMU LĪDZTIESĪBA UN DEMOGRĀFIJA

- Kaut arī plānošanas perioda sākumā demogrāfijas jautājumi netika noteikti kā prioritāte, reģioni sāka attiecīgos projektus atbalstīt.
- Vērtēšanā iegūtās liecības parāda, ka dzimumu līdztiesības jautājumus nav pietiekami izvirzīt kā horizontālu prioritāti – visefektīvāk tos risināt, veicot konkrētu, taustāmu rīcību. Kā horizontālas prioritātes jāizvirza tikai tie jautājumi, kuri ir būtiski reģioniem.

Šajā *Panorama* izdevumā mēs pievērsīsimies četriem Eiropas Savienības projektiem, kuri ir izvērtēti un atzīti par labas prakses piemēriem cetrās prioritārās reģionālās politikas finansējuma izmantošanas jomās.

JAUNA APAKŠZEMES

TRANSPORTA SISTĒMA ATĒNĀS

Kad, runājot par Atēnām, tiek pieminēts transports, pat tie, kas no visas sirds mīl šo pilsētu, šausmās nobālē; bet drīz tā vairs nebūs.

Laikā no 1965. līdz 1983. gadam sabiedriskā transporta lietotāju skaits samazinājās gandrīz uz pusi – no 973 miljoniem līdz 510 miljoniem; turpretim strauji palielinājās automobiļu īpašnieku skaits. Rezultātā pilsētā sākās sastrēgumi, pieauga piesārņojums un sabiedrības veselības problēmas. Tika rasts risinājums – ierīkot metro sistēmu.

Ātrāka, tīrāka transporta sistēma

Pilsētas apakšzemes transporta sistēmu sāka būvēt jau 1992. gadā; tas bija apjomīgs projekts ar daudziem tehniskiem sarežģījumiem, sākot no zemestrīču radītā riska līdz pat arheoloģisko vērtību saglabāšanai. Pirms tam cilvēki galvenokārt izmantoja autobusus, un tāpēc viņiem tāpat kā autobraucējiem nācās ciest no sastrēgumiem. Pēc tam, kad bija beigusies celtniecības pirmā kārtā, 2004. gadā apakšzemes tīklam sāka pievienot jaunus atzarus. Kopumā tika uzbūvēts 30 km garš apakšzemes tīkls, kurš 2007. gadā ļāva gandrīz 200 miljoniem cilvēku doties ierastajās dienas gaitās, samazinot virszemes ceļiem radīto slodzi. Tā kā Atēnu metro dienā pārvadā 650 000 pasažieru, nav šaubu, ka transporta problēma Atēnu centrā ir samazinājusies, īpaši metro apkalpotajā transporta koridorā.

LAIKĀ NO 1994. LĪDZ 1999. GADAM CELTNIECĪBAS PIRMĀS KĀRTAS VEIKŠANAI TĪKA SAŅĒMTI € 2,1 MILJARDI:

- 50 % no ERAF un Kohēzijas fonda
- 39 % no Eiropas Investīciju bankas aizdevumiem
- 11 % no Grieķijas valdības

LAIKĀ NO 2000. LĪDZ 2006. GADAM BŪVDARBU TURPINĀŠANAI TĪKA SAŅĒMTI € 2,2 MILJARDI:

- 43 % no ERAF un Kohēzijas fondiem
- 38 % no Eiropas Investīciju bankas aizdevumiem
- 19 % no Grieķijas valdības

Ir aplēsts, ka pēc projekta pirmās kārtas pabeigšanas pilsētas centrā sāka iebraukt par 70 000 automobiļiem mazāk, kas līdzinās 335 000 nobrauktiem kilometriem dienā. Pēc jaunākajiem *Attiko Metro SA* aprēķiniem pagarināto metro līniju atklāšana ir samazinājusi privāto automobiļu veikto braucienu skaitu par 120 000 braucieniem dienā. Mazāks skaits automobiļu arī atvieglo to novietošanu stāvvietā un rada būtisku, noturīgu piesārņojuma samazinājumu.

Pārvietoties pilsētā ir kļuvis daudz vieglāk – neseno, kad sistēma kādu brīdi nedarbojās, pārvietošanās laiks sastrēgumstundā pa galvenajiem ceļiem maršrutos, kurus apkalpo metro, pieauga par 20–25 %.

Būvējot infrastruktūru, radīt partnerattiecības

Projekta vērtēšanā tika atklāti daudzi labas prakses piemēri, tostarp sadarbība starp partneriem, tādiem kā dažādas vadošās iestādes; šī sadarbība bija īpaši nozīmīga, ņemot vērā papildu spiedienu, ko radīja nepieciešamība stingri ievērot termiņu, kuru noteica olimpisko spēļu atklāšana.

Bija jāveic arī arheoloģiskie izrakumi, kuru laikā, vienlaikus veicot arī atradumu iekonservēšanu, pārvietošanu un izstādīšanu, bija cieši jāsadarbības tik dažādām organizācijām kā *Attiko Metro SA*, Olimpiskajam metro konsorcijam un Kultūras ministrijai. Ministrija pārraudzīja visus arheoloģiskos darbus, turpretim *Attiko Metro* finansēja un sadarbibā ar uzņēmējiem, iestādēm un attiecīgajiem dienestiem koordinēja izrakumus.

Tā kā projekts šķērsoja vairākas pilsētas administratīvās vienības, tajā tika iesaistītas vairākas vietējās pārvaldes iestādes un sabiedriskā transporta uzņēmumi. Isā laikā, ko noteica olimpisko spēļu neatvairāmā tuvošanās, bija jāzaglabā trausli cilvēka roku darinājumi un jākoordinē sarežģīta organizāciju tīkla darbs – projekta vadītājiem ir visas tiesības justies apmierinātiem par padarīto darbu.

Nodarbinātības un tūrisma veicināšana

Ātrākas pārvietošanās iespējas un izdomas bagāta arheoloģisko atradumu izstādīšana metro stacijās rada labu motivāciju tūristiem, aicinot tos apmeklēt pilsētu – metro pats kļūst par vitrīnu, kurā izstādīts Atēnu mantojums. Bet, kaut arī metro ir nācis par labu tūrisma nozarei, tas, pirmkārt, ir domāts Atēnu iedzīvotājiem. Tagad metro apkalpo arī pilsētas nomaļos rajonus, un tie atdzīvojas, jo atvieglojas iedzīvotāju pārvietošanās iespējas. Daudziem iedzīvotājiem pārvietošanās ikdienā tagad aizņem daudz mazāk laika nekā agrāk.

UZZINIET VAIRĀK:

<http://www.ametro.gr/page/>

Mazāka transporta noslogotība Atēnās

CZECHINVEST – SĀKUMS GUDRIEM

IEGULDĪJUMIEM

Divi pamatdarbības veidi, ko īsteno CzechInvest, ir ieguldījumi un uzņēmējdarbības attīstīšana; šī aģentūra kopš 1992. gada sniedz bezmaksas pakalpojumus iekšzemes un ārvalstu uzņēmumiem. Aģentūras pakalpojumi ir izmantoti 1 200 ieguldījumu veikšanas gadījumos par kopējo summu CZK 650 miljardi (€ 26 miljardi).

CzechInvest 2004. gadā sāka sniegt atbalstu Čehijā reģistrētiem uzņēmumiem Eiropas subsīdiju saņemšanai. Ar Rūpniecības un uzņēmējdarbības operatīvās programmas starpniecību CzechInvest šiem uzņēmumiem piešķīra aptuveni € 350 miljonus.

2007. gadā € 4,9 miljoni	no ES reģionālā finansējuma
un 2008. gadā vēl	€ 5,09 miljoni

Sekojošas tendencēm

Kaut arī sākotnēji CzechInvest pievērsās rūpnieciskās ražošanas projektiem (automobiļu, elektronikas, kosmisko iekārtu ražošanas nozarēs), tagad aģentūra vairāk apkalpo pētniecības un attīstības projektus (tehnoloģijas centrus) un uzņēmējdarbības atbalsta pakalpojumu sniedzējus (klientu apkalpošanas centrus, finanšu un grāmatvedības pakalpojumu sniedzējus).

Lielākais CzechInvest projekts ir kopprojekts ar Hyundai. Ziemeļu Morāvijā tiek celta pavisam jauna, € 1 miljardu vērtā rūpnīca, kas radīs darba vietas aptuveni 12 000 cilvēku.

Teicama reputācija

Tā kā aģentūra CzechInvest ir ieguvusi visveiksmīgākā starpnieka reputāciju Čehijas Republikā, tagad to par sākuma punktu uzskata visi tie, kas vēlas gudri ieguldīt līdzekļus. Kādi tad ir galvenie CzechInvest veiksmes faktori?

- Visā Čehijas Republikā ir izveidotas 13 reģionālās filiāles, kuru devīze ir "ar seju pret klientu". Tas aģentūrai ļauj pastāvīgi nodrošināt augstu apkalpošanas līmeni klientiem visos pašpārvaldes apgabalos.
- Kā inovatīvs risinājums ir izveidota bezmaksas informatīvās palīdzības līnija, kas darbojas jau ceturto gadu. Šis dienests jau ir atbildējis uz jautājumiem par Eiropas subsīdijām 33 000 zvanītāju.

Aleksandra Rudisarova, CzechInvest direktore, skaidro: "Čehijas Republika nodrošina diezgan daudzus stimulus investīcijām valstī. Mēs spējam pieskaņot ES finansējumu tā, lai to varētu izmantot vērtīgāko pētniecības un attīstības projektu atbalstam, un investoriem tas patīk."

Problēmu pārvarēšana

Viena no galvenajām problēmām, kuru nācās pārvarēt aģentūrai CzechInvest, saistījās ar budžetu, kas bija vajadzīgs jaunu darbinieku pieņemšanai reģionālajās filiālēs, bet aģentūra spēja pārliecināt bankas, un aizdevums tika izsniegts. Tad bija jāatrod piemēroti darbinieki. Bieži tas aizņēma laiku līdz pat sešiem mēnešiem. Ideālā gadījumā tika atlasīti kandidāti ar pieredzi uzņēmējdarbībā, tā lai tie saprastu privāto uzņēmumu vajadzības un spētu sarunāties ar tiem vienā valodā.

Piemērs citiem

Reģionālo filiāļu tīklam ir augsta profesionālā reputācija, un tas turpinās darboties visā jaunajā 2007.–2013. gada plānošanas periodā. Šajā laikā ārpus galvaspilsētas esošajiem uzņēmumiem tiks piešķirti vairāk kā € 3,6 miljardi no Uzņēmējdarbības un inovācijas operatīvās programmas līdzekļiem.

Šī pieeja var tikt veiksmīgi īstenota arī citos kontekstos un valstīs, ja vien vadībā stāsies tik pat stipri un pārliecinoši līderi, kādi ir aģentūrā CzechInvest.

UZZINIET VAIRĀK:

www.czechinvest.org

Uzņēmējdarbības stimulēšana Čehijas Republikā

LAHTI ZINĀTNES UN UZŅĒMĒJDARBĪBAS PARKS

SOMIJAS TĪRO TEHNOLOĢIJU KLASTERIS

Laikā no 2000. līdz 2006. gadam Lahti Zinātnes un uzņēmējdarbības parks saņēma:

€ 855 982 lielu ERAF finansējumu

Kopējais saņemtais finansējums bija € 2 463 179

Lahti pilsēta Somijas dienvidos, kur kādreiz atradās daudzi smagās rūpniecības uzņēmumi, smagi cieta, sabrūkot tās lielākajam tirgum – Padomju Savienībai. Viena trešā daļa no pilsētā ražotajiem koka, metāla un plastmasas izstrādājumiem agrāk tika eksportēta; kad eksporta iespēju vairs nebija, pilsētas ekonomiskajai labklājībai pienāca gals. Tomēr ar ERAF finansējuma atbalstu pilsētā, kurā agrāk darbojās galvenokārt metalurģijas un celulozes uzņēmumi, tagad attīstās videi labvēlīgas tīro tehnoloģiju nozares. Ap 2000. gadu ekonomika ar pūlēm pielāgojās šīm izmaiņām, un reģionā bija aptuveni 12 % liels bezdarbs.

Pašlaik parkā ir aptuveni 120 uzņēmumu, konsorcijs, kuru veido piecas universitātes, un valsts attīstības uzņēmumi. Kā tas viss tapa?

Panākumu atslēga

Viens no galvenajiem reģiona attīstības stratēģiskajiem mērķiem bija palielināt un uzlabot uzņēmumu pievilcīgumu un konkurētspēju. Tas tika veikts divējādi – attīstot MVU un ap tiem esošo darbības vidi un atbalstot jaunās tehnoloģijas un apmācību. Tas bija brīdis, kad ERAF atbalsts ieguva svarīgu nozīmi. Nodrošinot izraudzītās prioritātes, ERAF atbalstīja iesaistīto uzņēmumu

projektus vides jomā ar mērķi, pamatojoties uz inovāciju, attīstīt uzņēmējdarbību, konkurētspēju un nodarbinātību. Atbalsts tika sniegts arī ar domu nostiprināt starptautiskās saiknes.

Ģeogrāfiskajam stāvoklim arī bija nozīme – Vesijervi ezera izpētes iespējas radīja zinātnisku interesi par reģionu, un 2005. gadā izveidotā reģionālā inovāciju sistēma bija labs ieguldījums Lahti attīstībā.

Reģionam tika noteiktas konkrētas nodokļu atlaides ekonomiskās attīstības stimulēšanai. Katra reģionālā pašvaldība, pamatojoties uz reģionālās programmas vadlīnijām, norādīja to, cik lielu naudas summu tā atvēl konkrētajās prioritārajās jomās veiktajiem projektiem, un atkarībā no šiem parametriem noteica ilgtermiņa stratēģiju. Tas ļāva Peijet-Hemes reģionam attīstīt savas stiprās puses.

Parkā

Zinātnes un uzņēmējdarbības parkā, kur ir vismodernākā tehnoloģija vides jomā, vienviet tiek veikti pētījumi vides jomā, sniegta izglītība un veikta uzņēmējdarbība. Parks koordinē tīro tehnoloģiju klasteri, kurā ir apkopotas zināšanas par tādām svarīgām jomām kā otrreizējā pārstrāde, materiālu taupība, energoresursu taupība un ūdens attīrīšana.

Universitātes, uzņēmumi, attīstības organizācijas, finansētāji un pašvaldības apvienojas, lai piedāvātu tādus pakalpojumus un projektus, kuri pamatotos uz uzņēmumu vajadzībām; šis ir vadošais princips rīcības koordinēšanai. Privātā īpašuma daļa ir 12 %.

Apvienoti tiek arī naudas resursi. Parka apgrozījums 2009. gadā bija € 7,2 miljoni, no kuriem ERAF finansējums bija aptuveni € 0,9 miljoni (12 %), citu valsts institūciju (ministriju, Nacionālās tehnoloģiju aģentūras utt.) un ESF finansējums – € 2,7 miljoni, privāto pušu finansējums – € 1,5 miljoni un pašvaldību (galvenokārt Lahti pilsētas padomes) finansējums – € 2,1 miljons.

Ar skatu nākotnē

Pateicoties tam, ka zināšanu nostiprināšana tiek sevišķi izcelta, vairāk kā 50 % no reģionā veiktās uzņēmējdarbības tīro tehnoloģiju jomā attiecas uz otrreizējo pārstrādi un atkritumu apsaimniekošanu, un intereses palielināšanās par materiālu taupību un slēgtajiem cikliem tradicionālajā rūpniecībā ir attaisnojuši ERAF pievērsto uzmanību šiem jautājumiem.

Lahti Zinātnes un uzņēmējdarbības parks ir kļuvis par Somijas vadošo tehnoloģijas centru vides jomā. Tīro tehnoloģiju klasteris ir piesaistījis vairākus starptautiskus, strauji augošus uzņēmumus. Parkā 2006. gadā atradās 70 reģistrēti uzņēmumi, 41 inkubators un aptuveni 200 aktīvi uzņēmumu partneri. Ieguldītā summa ir vairāk kā € 30 miljoni, un laikā no 2005. līdz 2007. gadam reģionā tika izveidotas 170 jaunas darba vietas.

Videi draudzīgs jauns uzņēmējdarbības parks

UZZINIET VAIRĀK:

<http://www.lahtisbp.fi/en>

KĀ SIEVIETĒM RAST VIETU ZALCBURGAS

VIETĒJĀ EKONOMIKĀ

Reģionā, kur starp 15 pilsētu mēriem nav nevienas sievietes, nav viegli uzņemt vienlīdzīgām iespējām veltīta reģionālā projekta vadītājas pienākumus. Kopš tā laika, kad darbu uzsāka **Andreas Šindlere-Pernere, Lungavas (Austrija) lauku apgabalā daudz kas ir mainījies.**

Kad 2002. gadā viņu iecēla šajā amatā, tādās infrastruktūras, kas ļautu sievietēm līdzsvarot darbu un rūpes par ģimeni, piemēram, pagarinātās dienas režīmā strādājošas bērnu aprūpes iestādes, faktiski nebija. Šo problēmu raksturo tā laika skaitļi – mazāk kā 30 % māmiņu bija nodarbinātas, viņas pelnīja par 30 % mazāk nekā vīrieši, un no reģiona devās prom vairāk kā 80 % to sieviešu, kuras bija ieguvušas universitātes izglītību.

Šindleres-Pernereres amats, pateicoties Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) līdzfinansējumam, tika izveidots, lai šo stāvokli mainītu.

“Sākums bija grūts,” atceras Šindlere-Pernere. “Es biju vienīgā sieviete starp vīriešiem, kuri pieņēma lēmumus, man nebija politiskas ietekmes, personāla un budžeta.” Patriarhālās struktūras nebija vienīgā problēma; cilvēkiem nebija ne mazākās izpratnes par dzimumu vienlīdzības nodrošināšanas politiku.

Tomēr viņa bija apņēmības pilna stāvokli mainīt. Būdam divu bērnu māte, viņa pēc pieredzes zināja, cik grūti ir apvienot darbu ar ģimenes dzīvi, pēc universitātes beigšanas atgriežoties Lungavas reģionā: “Ja man nepalīdzētu mamma un vīrs, es nebūtu varējusi šeit palikt.”

Pagitsch Kinderland – visu gadu strādājoša pagarinātās dienas bērnu aprūpes iestāde

Izpratne par vajadzību pēc bērnu aprūpes iestādes bija galvenais, kas mudināja Šindleri-Pernereri, piedalīties būvniecības uzņēmumam *Pagitsch* paredzētās bērnu aprūpes iestādes veidošanā. Strauji augošais uzņēmums, kurā tobrīd strādāja aptuveni 160 cilvēki, noslēdza ar viņu līgumu, saskaņā ar kuru

Šindlerei-Pernereri bija jāpalīdz atrast darbinieces, kas vēlētos strādāt reģionā, lai apmierinātu augošo vajadzību pēc darbaspēka. Pēc aptaujas, kurā noskaidrojās, ka bērnu aprūpes nodrošināšana ir svarīgs motivējošs faktors, tika uzsākts eksperimentālais projekts *Pagitsch Kinderland*.

Ar ERAF līdzfinansējumu un valsts resursiem izveidotā bērnu aprūpes iestāde vēra durvis 2006. gadā; tā piedāvāja profesionālu aprūpi visu dienu bērniem no diviem līdz četrpadsmit gadiem grupās, kurās bērnu skaits nepārsniedza 16, sešas dienas nedēļā un divpadsmit mēnešus gadā. Iestādes darba laiks tika pieskaņots strādājošo vecāku vajadzībām.

PAGITSCH KINDERLAND – FINANSĒJUMS

- Kopējais projekta budžets vienam gadam (2006. gadā): € 105 000
- ERAF ieguldījums: € 47 250 (45 %)
- Citi finansējuma avoti:
Zalcburgas zemes līdzekļi: € 15 750

Sākumā bija viena grupa, bet projekts bija tik veiksmīgs, ka 2008. gadā tika izveidota vēl otra grupa. Tikai 2009. gadā vien uzņēmums *Pagitsch* pieņēma 11 darbinieces, kurām bija bērni. Projekts saņēma vairākus Zalcburgas zemes un Austrijas Federālās ekonomikas ministrijas atbalstus par vienlīdzīgu iespēju un korporatīvās sociālās atbildības veicināšanu.

Lungavas sieviešu sadarbības tīkls – lielākas iespējas sievietēm

Izprotot to, ka sievietēm, kuras ir ieinteresētas dzimumu vienlīdzības nodrošināšanā, būtu lietderīgi savstarpēji sazināties, Šindlere-Pernere sāka organizēt sanāksmes – tā izveidojās Lungavas sieviešu sadarbības tīkls. Pēc intensīvas, gadu ilgas gatavošanās sadarbības tīkls pieteicās *LEADER+* programmas finansējumam un to saņēma.

Rīkojot pasākumus, nodarbības, informācijas apmaiņu un pieaicinot plašsaziņas līdzekļus, sadarbības tīkls ir spējis nostiprināt sieviešu nozīmi lēmumu pieņemšanas procesos un veicināt vispārējo izpratni par dzimumu līdztiesības jautājumiem.

LUNGAVAS SIEVIEŠU SADARBĪBAS TĪKLS – FINANSĒJUMS

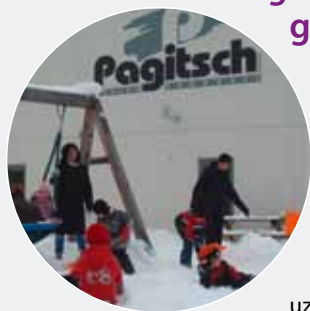
- Kopējais projekta budžets trijiem gadam (2003.–2006. gads): € 39 000
- ELVGF ieguldījums: € 20 670 (53 %)

Kā turpināt

Vai sasniegtais viņu apmierina? “Mēs ejam pareizā virzienā, bet ceļš vēl ir tāls,” viņa saka. Lai iespējas reģionā tiešām būtu vienlīdzīgas, vajadzīgs ilgstošs darbs.

UZZINIET VAIRĀK:

- <http://www.lungauerfrauennetzwerk.at/>
- <http://www.pagitsch.at/>

VĒRTĒŠANA – KĀDAS METODES IZMANTOT?

Pēc tam, kad ir izraudzīts vērtēšanas priekšmets un galvenie jautājumi, ir būtiski izvēlēties metodes, ar kurām vērtēšana tiks veikta. Metodes ir svarīgas ne tikai tam cilvēkam vai uzņēmumam, kas pats veic vērtēšanu, – katrai pašvaldībai, reģionam vai pārvaldes iestādei, kas pasūta vērtēšanu, vismaz pamatos jāpārzina vērtēšanai pieejamās metodes, kā arī to iespējas un ierobežojumi. Visbeidzot der atcerēties – dažas metodes ir tehniski sarežģītākas un dārgākas nekā citas.

Jautājums par atbilstošu metožu izmantošanu kļuva īpaši aktuāls tad, kad Reģionālās politikas ģenerāldirektorātam nācās izstrādāt 2000.–2006. gada plānošanas perioda *ex post* vērtēšanas metodoloģiju vairāk kā 230 dažāda apjoma (no € 6 miljoniem līdz € 6 miljardiem!) un satura 1. un 2. mērķa programmām 25 dalībvalstīs. Lai veiktu šādu ļoti kvalitatīvu vērtēšanu, viens no pirmajiem lēmumiem bija izraudzīties galvenās pasākumu īstenošanas jomas un pielāgot jautājumus un metodes attiecīgajām tēmām. Bez tam tēmu izvēle piesaistīja dažādu nozaru speciālistus – akadēmisko aprindu pārstāvjus un konsultantus ar specializāciju dažādajās nozarēs.

Ir svarīgi izvēlēties pareizās vērtēšanas metodes. Bet neviena metode nespēj atbildēt uz visiem jautājumiem. Metodes izvēlās atkarībā no jautājumiem, uz kuriem jāsniedz atbildes, kā arī atkarībā no datiem un lietotāja. Katrai metodei ir savi ierobežojumi; tā var izrādīties kļūdaina, un metode ļauj izprast tikai mazu daļu no sarežģītās sabiedrības, kurā mēs dzīvojam.

Pārskatatbildība – kādiem mērķiem mēs esam tērējuši naudu?

Lai izstrādātu labu politiku, ir vajadzīgas labas atskaites un atbilstoša grāmatvedība. Politikas veidotāji vēlas zināt, kas ir radīts ar struktūrfondu atbalstu (piemēram, kāds skaits jauno uzņēmumu ir saņēmuši atbalstu). Pašlaik vairumā programmu šie dati tiek vākti kā rezultatīvie rādītāji.

Pats pirmais uzdevums, veicot *ex post* vērtēšanu, bija savākt informāciju par programmu faktiskajiem rezultātiem.

Tā vēl nav vērtēšana, bet gan tās pirmais elements, bet politikas veidotājiem šī informācija ir vajadzīga.

Vērtēšanas grupas izpētīja dalībvalstu monitoringa sistēmu sniegto informāciju. Drīz vien izrādījās, ka šajā informācijā – kaut arī bieži vien tā sniedza vērtīgus datus par konkrēto programmu – bija daudz nepilnību, kas apgrūtināja tās izmantošanu, lai veidotu kopainu par visām dalībvalstīm. Aptaujas nodrošināja plašāku informāciju par galvenajām pasākumu veikšanas jomām.

Kvalitatīvās metodes. Vai kohēzijas politikas programmas atbilst reālajām vajadzībām? Kāds ir reālais stāsts, kas slēpjas aiz programmas? Kāpēc dažas programmas ir veiksmīgākas par citām?

Ar skaitļiem vien nepietiek, lai pārlicinātu nodokļu maksātājus un politikas veidotājus par to, ka sabiedrības nauda ir ieguldīta pareizi. Tieši tāpēc *ex post* vērtēšanā liela uzmanība tika pievērsta gadījumu izpētei. Ir izpētīti 84 gadījumi un 39 labas prakses piemēri. Lai gūtu informāciju un pārlicinātos par rezultātiem, vairums vērtēšanas grupu veica iesaistīto pušu aptaujas. Papildus izmērāmiem rezultātiem šādos kvalitatīvos pētījumos var iegūt daudz citas informācijas, kas ļauj politikas veidotājiem un iedzīvotājiem labāk izprast to, kā politika ietekmē stāvokli konkrētā vietā.

Šīs metodes izmanto, lai atbildētu uz jautājumu par to, kāpēc attiecīgs pasākumu kopums rada plānotu vai neplānotu ietekmi, kas un kādā kontekstā šo ietekmi izjūt. Šīs pieejas rezultātā gūst nevis skaitļus, bet gan stāstījumu. Pamatā ir pārmaiņu teorijas ideja. Tāpēc šo metožu grupu sauc arī par ietekmes novērtējumu, kas balstīts uz teoriju.

ERAF programmu vērtēšana no pieņēmuma par pretējo

Dabaszinātnēs un sociālajās zinātnēs lieto ļoti populāru un atzītu metožu kopumu, kas ERAF programmu vērtēšanā vēl netiek plaši izmantots, – tā ir ietekmes vērtēšana no hipotētiska pieņēmuma par pretējo. Izmantojot pieņēmumu par pretējo, tiek rekonstruēta notikumu gaita gadījumā, ja pasākums netiktu īstenots.

Tā kā reģionālās attīstības programmas nevar replicēt kontrolētos apstākļos kā eksperimentus fizikā vai ķīmijā, vienīgais veids, kā gūt aptuvenu atbildi uz jautājumiem, ir izveidot kontrolgrupas. Piemēram, lai novērtētu atbalsta programmu, kas paredzēta jaunu uzņēmumu attīstīšanai, būtu svarīgi salīdzināt to uzņēmumu attīstību, kuri saņem valsts naudu, ar tādu uzņēmumu grupu, kuri šādu atbalstu nesaņem. Labākajā gadījumā, kas kohēzijas politikas gadījumā tomēr ir reti iespējams, to var izdarīt, nejaušās izlases veidā atlasot atbalsta saņēmējus no liela pretendentu skaita.

Labai politikai ir vajadzīga laba grāmatvedība

PĀRSKATS PAR VĒRTĒŠANAS METODĒM AR PIEMĒRIEM

VĒRTĒŠANA NO PIENĒMUMA PAR PRETĒJO

Vai programma ir veiksmīga?

- Randomizēts pētījums ar kontrolgrupu
- Dubultā diferencēšana
- Pārrautais dizains
- Atbilstības noteikšanas metodes
- Instrumentālie mainīgie

UZ TEORIJU BALSTĪTA VĒRTĒŠANA

Kāpēc programma ir veiksmīga?

- Atbalsta saņēmēju aptaujas
- Gadījumu izpēte, intervijas
- Reālistisks vērtējums
- Dalībnieka vērtējums

MODELĒŠANA

- Makroekonomiskie modeļi (piemēram, *HERMIN*, *QUEST*)
- Nozares modeļi (piemēram, *TRANSTOOLS*)
- Ievadizvades analīze
- Sociālās uzskaites matricas

ALTERNATĪVU IZVĒRTĒŠANA

- Izmaksu un guvumu analīze
- Izmaksu efektivitātes analīze
- Daudzkritēriju analīze
- Nosacītā vērtēšana

Kontrolgrupas var veidot arī ar citām metodēm (piemēram, dubultā diferencēšana, atbilstības noteikšanas metodes). Vairākas no šīm metodēm ir pārbaudītas pētījumā par atbalstu investīcijām, kuru piešķir uzņēmumiem Vācijas 1. mērķa apgabalā. Pētījums parādīja, ka šis atbalsta instruments veicināja papildu ieguldījumus attiecīgajos uzņēmumos. Pamatojoties uz empīriskiem pierādījumiem un vairākiem pieņēmumiem, šādas atšķirības var ticami izskaidrot kā cēloņa un sekas sakarību.

Modelēšana sniedz kopainu

Visas līdz šim minētās metodes aplūko programmu rezultātus relatīvi šaurā nozīmē. Tās nespēj aptvert ekonomiku kopumā, tostarp programmas mijiedarbību ar ekonomiku. Šādus jautājumus var risināt ar modelēšanas palīdzību. Modeļa mērķis ir replicēt galvenos mehānismus, kas raksturo reģiona vai valsts tautsaimniecību kopumā. Ar modelēšanas palīdzību, piemēram, var mēģināt atbildēt uz jautājumu par to, vai atbalsts jaunajiem uzņēmumiem tiešām palielina darba vietu skaitu tautsaimniecībā, vai arī tā rezultātā uzņēmumi, kuri atbalstu nesaņem, tiek vienkārši izstumti no tirgus.

Ex post vērtēšanā 1. mērķa reģioni tika aplūkoti divos makroekonomiskajos modeļos – *HERMIN* un *QUEST*. Šajos modeļos veiktās simulācijas sniedza izpratni par kohēzijas politikas programmu ietekmi uz iekšzemes kopproduktu, nodarbinātību un valsts pamatfondiem.

Modelēt var arī vienu atsevišķu nozari. Šoreiz Reģionālās politikas ģenerāldirektorāts un Komisijas Kopīgais pētniecības centrs pārliecinājās par to, kā darbojas transporta nozares modelis (*TRANSTOOLS*).

Izmantojot modelēšanas rezultātus, ir svarīgi paturēt prātā to, ka, neskatoties uz iespaidīgajām matemātiskajām formulām, modeļi atspoguļo realitāti vienkāršotā veidā. Modeļa noteiktie vienkāršoējumi un pieņēmumi jāizskaidro lietotājam; pretējā gadījumā modeļi var radīt maldinošu iespaidu par to, ka tie ir ļoti "precīzi".

Konkurējošas alternatīvas – ko darīt?

Politikas veidotājiem bieži nākas saskarties ar gadījumiem, kad par finansējuma saņemšanu cīnās alternatīvi projekti vai programmas. Vislabāk šajos gadījumos izmantot izmaksu un guvumu analīzi. Tās mērķis ir pamatot projekta izvēli, izsverot visus ar projektu saistītos izdevumus un ieguvumus un salīdzinot alternatīvo projektu vērtēšanas rezultātus. Lai rezultātus varētu izvērtēt, izmaksas un guvumi tiek izteikti naudā. Pašlaik Reģionālās politikas ģenerāldirektorāts pārbauda to, cik lietderīgi būtu bijis piemērot šādu analīzi tiem projektiem, kuri 2000.–2006. gada plānošanas periodā tika atbalstīti no Kohēzijas fonda līdzekļiem.

Kā virzīties tālāk

Eiropas Komisija viena pati nevar sniegt visas liecības par kohēzijas politikas rezultātiem. Tāpēc tā rosina dalībvalstis izmantot precīzākas vērtēšanas metodes. Jo mūsu rīcībā būs vairāk vērtējumu, kas sniedz ticamus pierādījumus par dažādiem politikas aspektiem, jo veiksmīgāk mēs spēsim radīt vienotu ainu par politikas kopējiem rezultātiem.

Jāsecina, ka nav vienas maģiskas metodes, kas vienkāršā veidā ļautu noteikt to, vai kohēzijas politikas programmas ir bijušas sekmīgas vai nesekmīgas. Tomēr, veicot vērtēšanu ar vairākām metodēm, var gūt pierādījumus, kas liecina par panākumiem.

UZZINIET VAIRĀK, IELŪKOJOTIES EVALSED METODĒM VELTĪTAJOS MATERIĀLOS:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/evalsed/sourcebooks/method_techniques/index_en.htm

VĒRTĒŠANA STIPRINA KOHĒZIJAS POLITIKU

Vērtēšana ir visas kohēzijas politikas neatņemama sastāvdaļa. Eiropas līderu lēmumi par politikas budžetu jāsaprot kā uzdevumi un mērķi dalībvalstu, reģionu un visbeidzot projektu līmenī. Nosakot skaidrus uzdevumus un mērķus katrā līmenī, var parādīt projektu radīto ieguldījumu Eiropas ekonomiskās, sociālās un teritoriālās attīstības sasniegšanai. Vērtēšana ļauj gan noteikt uzdevumus, gan atklāt to, vai šie uzdevumi ir izpildīti.

Reģioni ir atbildīgi par savu programmu vērtēšanu, lai pārliecinātos par to, vai darbs rit pēc plāna, un veiktu vajadzīgos uzlabojumus tad, ja darbs nesokas. Laikā no 2007. līdz 2013. gadam reģionālajām un valsts iestādēm ir ļauts lielā mērā pašām lemt par to, kas tiks vērtēts un kad vērtēšana notiks. Galvenais ir plānot vērtēšanu tā, lai tā atbilstu šo iestāžu vajadzībām – ja rezultāts būs vajadzīgs, tas visticamāk tiks izmantots!

Šajā rakstā programmu koordinatori no četrām ES daļām, proti, Francijas, Polijas, Vācijas Ziemeļreinas-Vestfāles federālās zemes un Austrijas, dalās pieredzē par to, kā vērtēšana viņiem palīdz īstenot efektīvas programmas, kas atbilst kohēzijas politikas mērķiem.

FRANCIJA

Reģionālās attīstības politika Francijā tradicionāli ir centralizēta. Pēdējo 20 gadu laikā plānošanas centralizācija gan ir samazinājusies, lielāku atbildību paredzot vietējām pašvaldībām. Turklāt kopš 2000. gada pastāvīgi izpaužas centieni panākt labāku koordināciju starp ERAF programmām un *Contrats de plan Etat-Région (CPERs)*, t. i., valsts un reģionu kopējām programmām, kuras kopā ar decentralizācijas politiku tika ieviestas Francijā deviņpadsmitā gadsimta astoņdesmitajos gados.

Lai atvieglotu šī mērķa sasniegšanu, valsts un reģionu kopējās programmas tika pieskaņotas ERAF 2000.–2006. gada programmu septiņu gadu ilgajam plānošanas periodam. Mērķis bija labāk saskaņot darbības un palielināt ietekmi, ko rada iekšzemes un Eiropas finansējuma kopīgs izmantojums. Šajā laika posmā vērtēšana radīja pievienoto vērtību valsts un reģionu kopējām programmām, ieviešot jaunu praksi, tādu kā starpposma novērtējumus, un veicināja vērtēšanas kultūras nostiprināšanos gan valsts, gan reģionu administrācijās. Šobrīd programmas ir vēl vairāk saskaņotas ar ERAF programmu – valsts un reģionu programmās ir ieviesta *ex ante* vērtēšana, tiek veidotas kopīgas reģionālās vērtēšanas komisijas un ERAF un *CPERs* programmas tiek kopīgi vērtētas.

Starpministriju aģentūra teritoriālās plānošanas un teritoriālās konkurētspējas nodrošināšanai *DATAR* ir par teritoriālās plānošanas un reģionālās attīstības politiku atbildīgā iestāde Francijā, kas nodrošina vadlīnijas valsts stratēģijas noteikšanai. Tā ir atbildīga par ERAF un valsts un reģionu programmu koordinācijas procesu, ierosina metodoloģijas un valsts līmenī veic tematisko vērtēšanu. Reģionālā līmenī par monitoringu un vērtēšanu ir atbildīgas prefektūras, kas strādā partnerībā ar reģionālo pašvaldību (izņemot Elzasā, kur šis uzdevums tika deleģēts reģionālajai pašvaldībai).

Sarežģītā atbildības sadalījuma dēļ starp reģionu un centrālā līmeņa institūcijām valsts un reģionālo programmu monitoringu nav viegli veikt. Pirms 2000. gada reģioniem bija pašiem sava monitoringa sistēma, kas ne vienmēr atbilda centrālajā līmenī izmantotajai sistēmai, un tāpēc reģionos savāktos datus nevarēja apkopot. Laikā no 2000. līdz 2006. gadam tika ieviesta sistēma *PRESAGE*, kas bija paredzēta ERAF līdzfinansēto programmu monitoringam. Vērtēšanas vajadzībām šo sistēmu paplašināja, un šobrīd tā tiek izmantota arī valsts un reģionu programmu monitoringam. Kaut arī monitoringu bieži uzskata par administratīvu slogu, tā bija metode, pēc kuras mācījās gan projekta partneri, gan reģionālās iestādes.

UZZINIET VAIRĀK:

<http://www.datar.gouv.fr/>

POLIJA

Gatavojoties kļūt par ES dalībvalsti, 2004. gadā Polijai bija jārisina milzu uzdevums – klajā vietā tai bija jārada sistēmas ieguldījumu ietekmes novērtēšanai. Tāpat kā citās jaunajās dalībvalstīs, pirms varēja uzsākt vērtēšanu, bija jāizveido institucionālas struktūras un resursi. Uzdevums šķita monumentāls. Tomēr šodien Valsts vērtēšanas vienība gūst panākumus pēc panākumiem, un tas, ko agrāk uztvēra kā ar programmas kontroli saistītu pienākumu, pašlaik ir kļuvis par pārvaldes iestāžu modernas vadības piemēru.

Pirmie soļi šajā virzienā tika sperti 2004. gadā, kad daudz spēka tika veltīts tam, lai radītu spēcīgas institūcijas un apmācītu amatpersonas izmantot vērtēšanas metodes. Līdz 2006. gadam bija daudz paveikts 2007.–2013. gada programmu *ex ante* novērtēšanai, un izvirzīti plašāki jautājumi par to, kā

izvērtēt ietekmi, kam jāuzņemas atbildība par vērtēšanu un kā vislabāk izplatīt vērtēšanas rezultātus. Pašreiz vērtēšanu uztver kā nepārtrauktu, integrētu izpēti un datu vākšanu konkrētu projektu patiesās ekonomiskās ietekmes un reģionālo attīstības programmu plašāko, horizontālo mērķu atklāšanai.

Polijas vērtētāji, kuri īsā laika posmā ir guvuši lielus panākumus, dedzīgi dalās pieredzē un vēlas saglabāt izaugsmes tempus. Visi, kas ir iesaistīti šajā darbā, vēlas darīt zināmus sava darba rezultātus un panākt to izplatīšanu konferencēs, internetā, ziņojumos un sabiedrībai pieejamās datubāzēs.

Galvenais darbs vēl aizvien saistās ar apmācību par vērtēšanas procedūru izmantošanu un metožu uzlabošanu. Ar ES finansējuma palīdzību vērtēšanas process var pastāvīgi attīstīties, jo tiek nodrošinātas jaunas mācību iespējas un piešķirti resursi izpētes veikšanai šajā jomā. Papildus tiek piesaistīti neatkarīgi eksperti un izmantotas priekšrocības, ko dod aizvien lielāka starptautiska sadarbība. Efektīvi apvienojot resursus un centienus, vērtēšana Polijā strauji gūst lielisku reputāciju.

UZZINIET VAIRĀK:

Polija – <http://www.mg.gov.pl/English>

“ Tas, ko agrāk uztvēra kā ar programmas kontroli saistītu pienākumu, pašlaik ir kļuvis par pārvaldes iestāžu modernas vadības piemēru. ”

Atjaunojamo enerģijas avotu finansēšana Reinjonā

ZIEMEĻREINAS-VESTFĀLES FEDERĀLĀ ZEME, VĀCIJA

Ilgstošās programmu monitoringa tradīcijas Vācijā ir radījušas stingru pamatu aizvien lielāka rādītāju skaita monitoringam, kā tas vērojams pašlaik. Ziemeļreinas-Vestfāles federālajā zemē programmu vērtētāji, izmantojot finanšu un nodarbinātības datus, veido kopainu par reģionālās attīstības ietekmi. Tā ļauj izprast daudzo projektu radīto ieguldījumu darba vietu nodrošināšanā, inovācijā, jaunu uzņēmumu radīšanā un profesionālās apmācības iespēju nodrošināšanā.

Lūkojoties plašāk un pievēršoties horizontāliem mērķiem, vērtēšanas procesā tiek mērīti arī ieguvumi videi un iespēju vienlīdzība.

Mārtins Hennike, vadošās iestādes vadītājs Ziemeļreinas-Vestfāles Ekonomikas lietu un enerģētikas ministrijā, ir pārliecināts par to, ka "pārredzamības, efektivitātes un produktivitātes pamatā ir pastāvīgs monitoringa un vērtēšana".

Katrā projekta priekšlikumā ir sīki jāizklāsta pamatojums finansējuma saņemšanai, norādot paredzamos ekonomiskos, sociālos un ekoloģiskos guvumus. Šī plašā informācija laika gaitā aizvien vairāk atmaksājas, un jo sīkāk ir izklāstīti projekta sniegtie guvumi, jo vairāk tie noder projekta vērtēšanas procesā un konkrētu starpposmu noteikšanā.

Dažās sarežģītās programmās, īpaši tajās, kurās izmanto jaunus finansēšanas veidus, padziļinātu projekta analīzi veic pēc projekta pabeigšanas. Šajos gadījumos vērtētāji analizē projekta rezultātā iegūtos kvantitatīvos datus, kā arī no kvalitatīvā viedokļa vērtē inovācijas līmeņus un sociālos uzlabojumus. Dažreiz, lai paplašinātu zināšanas par konkrētām jomām, pieaicina neatkarīgas ekspertu grupas, un tas ļauj labāk izmērīt paveikto plašākos tematiskos jautājumos, tādus kā klimata aizsardzības stratēģija.

Visi šie atsevišķie pasākumi tagad apvienojas, veidojot drošu un pārliecināšu vērtēšanas procesu, kas parāda, cik izdevīgi ir dažādie īstenotie pasākumi, un ir pamats pastāvīgai turpmākās projekta vadīšanas korekcijai.

UZZINIET VAIRĀK:

Ziemeļreinas-Vestfāles federālā zeme

<http://www.economy.nrw.de/grundsatz/nrwineu/index.php>

AUSTRIJA

Vērtēšanas virzītājspēks Austrijā bija jaunā ES struktūrfondu regula, kas veicināja atklātāku, loģiskāku pieeju vērtēšanai.

Sistēmiskai vērtēšanai, kas ir priekšnoteikums uz procesu vērstai vērtēšanai, ir vajadzīga zināšanu apmaiņa un tīklošanās, kas nodrošina gūto mācību kopīgu izmantošanu.

Laikā no 2000. līdz 2006. gadam tika izveidots jauns līdzeklis saziņas un koordinācijas uzlabošanai vērtēšanas procesā.

Vērtēšanai paredzētā koordinācijas un darba platforma KAP-EVA tika izveidota tieši laikā, lai to varētu izmantot īpašo, obligāto starpposma vērtējumu veikšanai.

Starpposma novērtēšanā 2003. gadā tika vērtēts Augšāustrijas zinātniski pētnieciskais uzņēmums *Profactor* attiecībā uz tā veikto ES līdzfinansēto zinātnisko projektu reģionālo ietekmi. Vērtēšanas procesā tika sīki analizēta projekta ietekme uz vietējo un reģionālo MVU inovācijas potenciālu, inovatīvas infrastruktūras attīstība un uzlabojumi tehnoloģijas pārnēsē. Kaut arī tika atklātas dažas nepilnības, piemēram, to, ka vairāk vēribas jāpievērš mazāk inovatīviem uzņēmumiem, lai stimulētu to piekļuvi pētniecības un attīstības tehnoloģijām, *Profactor* vērtējums apstiprināja ES līdzfinansēto projektu pozitīvo ietekmi.

Pieeja vērtēšanai tālāk attīstījās laikā no 2007. līdz 2013. gadam, kad tika izveidots integrēts stratēģiskā monitoringa process *STRAT.ATplus*. Kvantitatīva eksperimentālā projekta rezultātā (novērošanas laiks no 1995. līdz 2007. gadam) var izdarīt šādus secinājumus: atbalstu saņēmušie reģioni (laikā no 1995. līdz 2007. gadam) attīstās labāk gan nodarbinātības, gan darba tirgus ziņā un ir bijuši sekmīgāki nekā tie reģioni, kuri atbalstu nav guvuši. Decentralizētu rīcības struktūru un reģionālo starpposmu radīšana ir uzlabojusi reģionu attīstības nosacījumus. Stratēģiskā monitoringa process pilnīgi atbalsta partnerības principu un uzsver šķērsfinansēšanas nozīmi reģionu stratēģiskajā attīstībā.

UZZINIET VAIRĀK:

Austrija

www.oerok.gv.at

Uzņēmuma *Profactor* projekts liecina par labu ES fondiem

IEPAZĪSIMIES – KOMISĀRS HĀNS, JAUNAIS

ES REĢIONĀLĀS POLITIKAS KOMISĀRS

Kādi pēc Jūsu domām ir galvenie uzdevumi, kas Jums būs jāveic jaunajā ES reģionālās politikas komisāra amatā?

Pirmkārt, es vēlos teikt, ka atrasties šajā amatā ir liels gods. ES reģionālās politikas vadīšana, ņemot vērā tās lielos panākumus Eiropas integrācijā, pati par sevi ir apjomīgs uzdevums, un es ceru turpināt labo darbu, ko uzsākuši mani priekšgājēji.

Mans uzskats ir tāds, ka mūsu attīstītajai reģionālajai ekonomikai vairāk jābalstās uz zināšanām, jābūt inovatīvai un ilgtspējīgai. Finanšu krīze un tai sekojošā ekonomikas lejupslīde ir ietekmējusi visus Savienības reģionus. Tā vēl aizvien rada ievērojamas sekas ekonomiskajai attīstībai un nodarbinātībai. Ieguldot pētījumos, inovācijā un izglītībā lielākus reģioniem paredzētos līdzekļus, mēs varam palīdzēt tur atbalstīt konkurētspēju un inovāciju, kas savukārt ļaus mums būt stiprākiem tad, kad ekonomiskā krīze būs beigusies.

Mums arī vairāk nekā jebkad jā rūpējas par to, lai šī politika sniegtu taustāmus rezultātus un radītu darba vietas. Mūsu cieši saistītajā pasaulē izaugsme, kas tiks panākta vienā reģionā, radīs jaunas darba vietas arī citos reģionos. Galu galā reģionālie ieguldījumi nozīmē progresu Eiropā.

Jūs esat apņēmis padarīt reģionālās politikas mērķus par vienu no galvenajiem ES 2020. gada stratēģijas aspektiem – vai šis mērķis ir reāls?

Viens no maniem galvenajiem mērķiem ir panākt to, lai ES kohēzijas politika būtu cieši saistīta ar Eiropas 2020. gada stratēģiju. Tā ir viena no galvenajām prioritātēm. Šī stratēģija noteiks pamatnostādnes ES ekonomiskajai, sociālajai un vides attīstībai turpmākajos desmit gados. Ņemot vērā pašreizējo ekonomisko klimatu, stratēģijas mērķu sasniegšana nebūs viegls uzdevums. Tomēr kohēzijas politika, kurai ir vienota investīciju sistēma, pārbaudīta rezultātu nodrošināšanas sistēma un vietējais atbalsts, var kļūt par vienu no galvenajiem Eiropas 2020. gada stratēģijas īstenošanas līdzekļiem un par tādu kļūs.

Tagad Jūs esat atbildīgs par vienu no lielākajiem Eiropas Savienības budžetiem – kā Jūs nodrošināsiet to, lai politikas ietekme tiktu stingri vērtēta?

Ja politikā veiktie ieguldījumi ir € 50 miljardi gadā, tad tā tiešām ir liela summa! Šo ieguldījumu radītās ietekmes izvērtējums, izpratne par to, kāda rīcība rada atdevi un kāpēc tas notiek, protams, ir būtiski svarīga tam, lai politika būtu veiksmīga. Man ir stingra

pārlicība par to, ka kohēzijas politikai jābūt vairāk orientētai uz rezultātiem, izvirzot tādas darbības kritērijus, kas atspoguļo pasākumu būtību un politikas mērķus.

Politikai paredzētie līdzekļi ir ieguldīti, lai atbalstītu miljoniem projektu. Šie projekti vēsta par to, kā ilgtspējīgi ieguldījumi infrastruktūrā, vides uzlabošanā, inovācijā un uzņēmējdarbības attīstībā, kā arī cilvēku kvalifikācijā ir radījuši guvumus visiem Eiropas Savienības iedzīvotājiem. Informēt sabiedrību par to, kas ir paveikts par nodokļu maksātāju naudu, ir būtiski; vēl jo vairāk – šādi tiek nodrošināts demokrātiskās atbildības stūrakmens. Tāpēc mums jāgūst pilnīga pārlicība par to, ka esam ieviesuši vislabākās kontroles sistēmas, tā lai nodokļu maksātāji zina, ka viņu nauda tiek tērēta atbilstīgi.

Tam būs vajadzīga vēl spēcīgāka monitoringa un vērtēšanas kultūra, kā arī apņēmība mācīties kopā ar partneriem. Līdztekus tam, ka lielāka vērība jāpievērš uzdevumu izpildei, mērķiem un rezultātiem, varbūt jānosaka arī stimuli un jāizvirza nosacījumi, lai veicinātu kvalitāti.

Daudz ir debatēts par turpmāko kohēzijas politiku – kādi ir Jūsu personīgie uzskati par dažiem būtiskajiem jautājumiem, par kuriem tiek lemts?

Kontekstā, ko nosaka gan ES 2020. gada stratēģija, gan budžeta pārskatīšana, 2010. gadam daudzējādā ziņā ir centrāla nozīmē turpmākās kohēzijas politikas pamatu radīšanai. Politikas plānošana laikiem pēc 2013. gada tā, lai šī politika radītu atbalstu Eiropas reģioniem jaunu uzdevumu risināšanai un turpmāko ekonomisko mērķu sasniegšanai, būs viens no maniem vissvarīgākajiem uzdevumiem.

Eiropas ekonomiskās integrācijas projekts ir paredzēts visiem, tāpēc kohēzijas politika jāīsteno attiecībā uz visiem reģioniem. Tomēr, lai paaugstinātu šīs politikas efektivitāti, turpmāk atbalsts jāsniedz tikai ierobežotam prioritāšu skaitam atbilstoši Eiropas 2020. gada stratēģijai, un jāizvairās no Kopienas finansējuma vairākkārtīgas piešķiršanas un sadrumstalošanas. Lai to panāktu, jāvienkāršo politikas noteikumi un vairāk jāpievēršas rezultātiem, kā arī jāstrādā kopā visos līmeņos, lai, apvienojot Eiropas finansējumu ar vietējiem, reģionālajiem, valsts un privātajiem līdzekļiem, sasniegtu maksimālo rezultātu.

Reģionālās politikas ģenerāldirektorāts, sniedzot padomu un vadlīnijas par vērtēšanas metodēm un nodrošinot labas prakses piemērus, atbalsta dalībvalstu un reģionu spēju darboties vērtēšanas jomā. Mērķis ir palīdzēt valsts un reģionālajām pārvaldes iestādēm uzlabot vērtējumu precizitāti un kvalitāti. Mēs to darām, izstrādājot dažādus darba dokumentus un vadlīnijas, rīkojot vērtēšanai veltītus pasākumus un strādājot ar diviem vērtēšanai veltītiem tīkliem.

Vērtēšanai veltītais tīkls dalībvalstīs

Vērtēšanas jautājumiem veltītais tīkls, kas ir izveidots starp dalībvalstīm, ir forums, kurā Eiropas Komisija (Reģionālās politikas ģenerāldirektorāts) un dalībvalstis apspriež ar kohēzijas politikas vērtēšanu saistītās problēmas. Šo tīklu vada Reģionālās politikas ģenerāldirektorāta Vērtēšanas grupa, un divas vai trīs reizes gadā tiek rīkotas tikšanās, lai apspriestu vērtēšanas metodes, labu praksi, vērtēšanas rezultātus un to izmantošanu.

Tīkla uzdevums ir vienkāršot pieredzes un labas prakses apmaiņu starp dalībvalstīm, lai stiprinātu vērtēšanas potenciālu visā Eiropas Savienībā. Vērtēšanas tīklā ir iesaistīti tie dalībvalstu pārstāvji, kuri ir atbildīgi par kohēzijas politikas, it īpaši Eiropas Reģionālās attīstības fonda un Kohēzijas fonda līdzekļu izlietojuma, vērtēšanu.

2010. gada 25.–26. februāra sanāksmes dienas kārtība

- Valstu stratēģiskie ziņojumi – pārskats par pamata rādītājiem un vērtēšanas rezultātiem
- Pamatrādītāji – ar eksperimentāla uzdevuma veikšanu saistītie organizatoriskie pasākumi un informācija par 2010. gada revīzijas ziņojumiem
- *Regio* ģenerāldirektorāta sniegtā jaunākā informācija un galarezultāti, kas iegūti 2000.–2006. gada plānošanas perioda 1. un 2. mērķa izpildes *ex post* vērtēšanā
 - Strukturālās izmaiņas un globalizācija
 - Transports
 - Vide un klimata pārmaiņas
- Jaunākā informācija par Kohēzijas fonda un pirmspievienošānās struktūrpolitikas instrumenta *ISPA ex post* vērtēšanu
- Vērtēšanas rezultāti Polijā (uzņēmumu atbalsta un kontroles grupas)
- Vērtēšanas rezultāti Zviedrijā un nesen izdota publikācija par pastāvīgā režīmā veiktu vērtēšanu

Ekspertu tīkls

Šis jaunās iniciatīvas uzdevums ir katru gadu iegūt visas pieejamās liecības par kohēzijas politikas rezultātiem un izveidot gada ziņojumu par katru dalībvalsti. Pirmie ziņojumi tiks publicēti 2010. gada beigās.

Sākot no 2010. gada pirmajiem mēnešiem, ekspertu tīkls atbilstoši darbības programmu faktiskajiem un finanšu rezultātiem apkopos liecības par politikas rezultātiem 2007.–2013. gada periodā. Tas analizēs dalībvalstīs veiktajā vērtēšanā gūtos rezultātus.

Saskaņā ar pašreizējo kārtību dalībvalstis ir atbildīgas par to plānošanas periodā veikto vērtēšanu, kas atbilst valstu vajadzībām un prioritātēm. Pēdējo gadu laikā dalībvalstis ir izstrādājušas vērtēšanas plānus, kuri ļauj ieraudzīt programmu rezultātus jaunā aspektā. Vērtēšanas ekspertu tīkls analizēs šīs izpētes rezultātus katrā dalībvalstī.

Vēl viens tīkla mērķis ir noteikt labas prakses piemērus vērtēšanas jomā (interesantas metodes, labus datus utt.). Pētījumi, kas varētu būt vērtīgi un interesanti citām dalībvalstīm, būs pieejami tiešsaistes bibliotēkā *Inforegio* tīmekļa vietnē, kur lietotāji pēc dažādiem kritērijiem varēs meklēt analītiskus vērtējumus.

Šogad uzmanības centrā – inovācija

Atbilstoši atjauninātajai Lisabonas stratēģijai kohēzijas politikā ir uzsvērtā vajadzība pēc ieguldījumiem, lai veicinātu konkurētspējas, izaugsmes un nodarbinātības nodrošināšanu Eiropā. Ceturtā daļa no ERAF 2007.–2013. gadā plānotā finanšu atbalsta, t. i., € 85 miljardi, ir paredzēti pasākumiem, kas veicina inovāciju. Šī ekspertu tīkla darbs sniegs izpratni par ERAF atbalstīto pasākumu būtību un to salīdzinošo nozīmi, kuru katra dalībvalsts piešķirta inovācijai.

Vai valstu inovācijas politikai ir reģionāla dimensija, un kāds ir ERAF programmu ieguldījums reģionālajās un valstu inovācijas politikās? Tie ir daži no svarīgākajiem jautājumiem, kuriem eksperti pievērsīs uzmanību katrā dalībvalstī. Mērķis ir radīt izpratni par to, kā kohēzijas politikas programmas var palīdzēt uzlabot ES potenciālu inovāciju jomā.

EVALSED

EVALSED ir tiešsaistē pieejams resurss ar norādījumiem par to, kā plānot un īstenot vērtēšanu un nodrošināt tās kvalitāti. Galvenokārt paredzēts lēmumu pieņēmējiem, jo īpaši tiem, kuri plāno un veic vērtēšanu, *EVALSED* ir praktisks līdzeklis, kas palīdz pieņemt lēmumus sociāli ekonomiskās attīstības politikas jomā.

Tajā ir noteikta vērtēšanas nozīme sociāli ekonomiskajā attīstībā, apsvērti dažādi veidi, kā attīstīt vērtēšanas potenciālu, un sīki aplūkotas vērtēšanas metodes. *EVALSED* resursā tradicionāli galvenā uzmanība ir pievērsta programmu vērtēšanai. Pašreizējā 2007.–2013. gada programmu vērtēšanas pieredze un 2000.–2006. gada programmu tematiskās *ex post* vērtēšanas pieredze arī parāda to, ka mēs tagad labāk spējam novērtēt tēmas vai pasākumus tā, lai rezultāti būtu ticami. Ņemot vērā jaunāko pieredzi vērtēšanā, *EVALSED* norādījumu daļa tika aktualizēta un izdota papīra formātā, lai veicinātu un uzlabotu vērtēšanas praksi Eiropas Savienībā.

EVALSED veido divas daļas:

Norādījumi – tie ir paredzēti visiem lietotājiem un lasītājiem

Divi materiālu krājumi – īpaši paredzēti praktiķiem un tiem, kuri vēlas dalīties vērtēšanas prasmē vai to apgūt

- Metodes un paņēmieni
- Spēju stiprināšana

Vērtēšanas metodēm un paņēmieniem veltītā sadaļa nesen tika aktualizēta, pievienojot tai jaunas sadaļas par makroekonomiskajiem modeļiem un vērtēšanu, kas pamatojas uz pretēju pieņēmumu. Norādījumus un materiālu krājumus satur a pilnveidošanai un aktualizēšanai plāno dziļāk analizēt 2010. gadā.

Konference, kas veltīta vērtēšanai

Plaša starptautiska konference “Jaunas metodes kohēzijas politikas vērtēšanai – pārskatatbildības un zināšanu veicināšana” notika 2009. gada novembrī, Varšavā, Polijā. Konference bija veltīta tādu vērtēšanas metožu izmantošanai, kas nodrošina ticamus pierādījumus par kohēzijas politikas rezultātiem. Šajā pasākumā pulcējās 500 dalībnieki no visām dalībvalstīm un arī citām valstīm, tostarp politikas veidotāji, atbildīgie par kohēzijas politikas programmu vērtēšanu valsts un reģiona līmenī, vērtētāji un akadēmisko aprindu pārstāvji.

Viena no galvenajām paustajām domām bija tā, ka vērtēšanas rezultātam ir jāatspoguļo kohēzijas politikas ietekme un, lai to veiktu, darbs jāveic divos virzienos – Komisija viena pati nevar sniegt pierādījumus par politikas rezultātiem; dalībvalstīm un reģioniem arī ir jāsniedz analītiskas liecības. Dažādās iesaistīšanās jomās jāizmanto atbilstošas vērtēšanas metodes.

Divās dienās, kuru laikā tika sniegti ziņojumi, notika diskusijas un semināri par konkrētām vērtēšanas metodēm, pastāvīgi tika pausta doma par to, ka politikas rezultātu apspriešanai ir vajadzīgas politiskas debates. Konference notika piemērotā laikā, ļaujot dažiem Eiropas vadošajiem politiķiem un vērtētājiem padomāt par to, kas jāpaveic Komisijai, dalībvalstīm un vērtētājiem, lai vērtēšana veicinātu politikas apspriešanu un tās rezultāti tiktu ņemti vērā. Ja mēs vēlamies rezultatīvu politiku un ar savu vērtējumu varam pierādīt, ka politika tāda ir, tad mums ir nevis jānoslogo politika ar visdažādākajiem mērķiem, bet gan jārod skaidrība par šiem mērķiem.

UZZINIET VAIRĀK:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/evalsed/index_en.htm

Katrā *Panorama* izdevumā mēs aplūkojam divus projektus no to cilvēku skata punkta, kuri projektus vada. Mēs aplūkojam gan ERAF finansēto projektu veiksmes, gan neveiksmes, atklājam problēmas un dalāmos risinājumos.

1. PROJEKTS

PROJEKTĀ *LONGLIFE*

Fakti un skaitļi

Laikā no 2009. gada janvāra līdz 2012. gada janvārim *Longlife* projektā tiks ieguldīti aptuveni € 2,3 miljoni.

Būvēt visam mūžam

Daļēji pateicoties *Longlife*, projektējot jaunu, modernu dzīvojamo ēku celtniecību Baltijas jūras reģionā, aiz vien lielāka nozīme tiek pievērsta ar vidi saistītiem apsvērumiem. Projektā tiek izstrādāta prakse, inovatīvas tehnoloģijas, vienotas procedūras un vadlīnijas ilgtspējīgas, energoefektīvas un resursu izlietojuma ziņā taupīgas dzīvojamās ēkas prototipa plānošanai un celtniecībai.

legūtās zināšanas tiks pārņemtas Dānijā, Vācijā, Lietuvā, Polijā un Krievijā. Paredzams, ka zināšanu apmaiņa mazinās atšķirības celtniecības praksē, tehnoloģijās, procedūrās un noteikumos, un tā rezultātā tiks celtas videi labvēlīgākas dzīvojamās mājas.

Aiz kulisēm – ko nozīmē vadīt ERAF projektu

Iepazīsimies – Klauss Rikerts, projekta vadītājs

Klauss Rikerts ir projekta vadošais partneris. Būvniecības arhitektūras, projektēšanas un celtniecības profesors Berlīnes Tehniskajā universitātē, Rikerts ir veicis pētījumus par tik atšķirīgām valstīm kā Meksika, Ķīna, Afganistāna un Irāna, un visbeidzot nonācis līdz pat Baltijas jūras reģionam. Tieši viņš uzņēmās svarīgo uzdevumu sameklēt partnerus un uzrakstīt sekmīgu projekta priekšlikumu *INTERREG IV B* programmai.

Sveicot projekta partnerus un dalīborganizācijas nesen Lietuvā notikušajos valsts nacionālajos svētkos, projekta koordinatore Marija Kifele skaidro: "Ir patiešām svarīgi, lai projektā strādājošie cilvēki tiktu ievēroti un būtu informēti." Tā kā pašlaik mums ir partneri dažādās valstīs, ekspertu grupas dažādās specialitāšu jomās, un ir iznākusi ceturrtā redakcija ES vadlīnijām attiecībā uz pasākumiem, kas veicami Baltijas jūras reģionā, ir ļoti svarīgi jaunāko informāciju darīt visiem zināmu.

Tāpēc pēdējā seminārā, kad tika noteikti arī nākamā pārskata perioda galvenie uzdevumi, atskaitoties par paveikto vadības komitejai, viņa ar prieku atzīmēja, ka visi ieteikumi ir pieņemti. Pārskats, kā arī prezentāciju materiāli tika izsūtīti projekta partneriem. "Mēs negribam nevienu atstāt malā," saka Kifele.

Ja vadīt ERAF atbalstīto Baltijas jūras reģiona projektu kļūs pārāk sarežģīti, Kifelei ir pieejams neatsverams resurss. Tas ir kopējais tehniskais sekretariāts, kas atrodas Rostokā. "Viņi spēj atbildēt uz jebkuru manu jautājumu. Šie pakalpojumi ir ļoti vērtīgi," viņa piebilst.

Tā kā šis bija pirmais projekts, kam tika piešķirts atbalsts iepriekšējās programmas pirmajā priekšlikumu konkursā, projekta vadībai ir pamats lepoties ar sasniegto. Kas tad pēc Kifeles domām ir galvenais, lai projekts Baltijas jūras reģionā būtu veiksmīgs? "Jābūt uzticībai starp vadošo partneri un kopējo tehnisko sekretariātu," viņa saka.

Veiksmīgi rezultāti

Tā kā projektā nav lielu problēmu, uzmanības centrā ir gaidāmie rezultāti. Galvenais uzdevums ir radīt jaunu, pavisam citādi projektētu ēku, kas tiktu sertificēta kā ilgtspējīga un kalpotu reģionālo, valsts un ES organizāciju, plānotāju, mājoņu apvienību, attīstītāju, uzņēmumu un mazo uzņēmēju vajadzībām. Un kad darbs ir iesākts, tad ir cerība, ka turpinājums sekos.

Kad mēs Rikertam jautājām par galvenajiem šķēršļiem projekta īstenošanā, Rikerts teica: "Protams, lai tik svarīgā jautājumā koordinētu 14 partnerus no 5 valstīm, jāpieliek zināmas pūles!" Tomēr viņš tūlīt pat atzīmē, ka projekta partneru lielā apņēmība ļauj projektam ritēt gludi.

UZZINIET VAIRĀK:

<http://www.longlife-world.eu>

Nākamajā izdevumā mēs atkal pievērsīsimies projektam *Musikpark* un Nanoveselības centram, bet šoreiz mēs ielūkosimies divos jaunos projektos – Konkurētspējīgi veselības aprūpes pakalpojumi un *Longlife*; abos projektos partnerībā strādā vairākas dalībvalstis.

2.

PROJEKTS

KONKURĒTSPĒJĪGI VESELĪBAS APRŪPES PAKALPOJUMI

Fakti un skaitļi

Laikā no 2008. gada janvāra līdz 2010. gada beigām Konkurētspējīgo veselības aprūpes pakalpojumu projektā tiks ieguldīts mazliet mazāk nekā € 1 miljons.

Moderna pieeja veselības aprūpei

Somijā, Īrijā, Norvēģijā, Zviedrijā un Skotijā atrodas daži no vismazāk apdzīvotajiem Eiropas reģioniem; iedzīvotāju blīvums tur vidēji ir 3,5 iedzīvotāji uz km². Sen zināms, ka, ņemot vērā iedzīvotāju novecošanu un skarbo klimatu, nodrošināt šos reģionus ar veselības aprūpi ir sarežģīts uzdevums. Tomēr tikai nesen tika atrasti risinājumi.

Strādājot savā Briseles birojā, Sepo Heikile, kurš toreiz bija Ziemeļsomijas ES biroja direktors, kopā ar Pasi Parkila no Ziemeļu Ostrobotnijas slimnīcām iecerēja plānu, kas dara telemedicīnas un e-veselības pakalpojumus pieejamus tālajos reģionos. Viņa sakari un zināšanas par finansēšanu palīdzēja radīt Konkurētspējīgo veselības aprūpes pakalpojumu projektu.

Iepazīsimies – Minna Mekiniemi, projekta koordinatore

Mekiniemi saņēma uzaicinājumu – likt lietā savas profesionālās zināšanas ļoti praktiskiem mērķiem, proti, kļūt par projekta koordinatori. Iepriekš veiktais zinātniskais darbs – DNS replikācijas un reparācijas pētījumi Oulu universitātē un vēlāk vēža ģenēzes modelēšana Apvienotajā Karalistē –, kā arī zināšanas par informācijas apstrādi un valsts pārvaldes lietām darīja Mekiniemi par ideālu kandidatūru šī iespaidīgā starptautiskā projekta vadīšanai. Pavadījusi projektā divus gadus, viņa to raksturo kā “ļoti interesantu un rosinošu”, neskatoties uz to, ka laika nekad nepietiek.

Kādu padomu Mekiniemi gribētu sniegt citiem, kuri vēlas saņemt ERAF atbalstu? “ES projekta administrēšana aizņem daudz laika, jāaizpilda darba laika uzskaites grafiks, un viss sīki jādokumentē. Tomēr ir vērts pievērst uzmanību arī sīkumiem, jo tad ir vieglāk rakstīt ziņojumus un sagatavoties finanšu auditam.”

Ko nozīmē vadīt projektu?

Ekonomiskā lejupslīde ir radījusi finansējuma problēmas veselības aprūpes nozarei, un izdevumi ir jāsamazina. Kad vienlaikus – kā nesen – sākas cūku gripas epidēmija, kļūst skaidrs, ka šādos neparedzētos apstākļos nozare var mazāk atļauties tērēt laiku un naudu jaunu pakalpojumu radīšanai. Lai šo problēmu risinātu,

projekta konsorcijs ir centies nodrošināt to, lai tiktu kompensēts visu iesaistīto cilvēku ieguldītais laiks – šis solis, šķiet, atmaksājas. Mekiniemi skaidri pasaka, ka galvenais veids, kā pārvarēt šķēršļus, ja tie parādās, ir runāt ar cilvēkiem: “Komunikācija pa e-pastu ir ērta, bet tas nav labākais veids, kā vadīt cilvēkus. Mums ir bijušas telefonkonferences un videokonferences, kas papildina mūsu divreiz gadā notiekošās sanāksmes.” Projekta veiksmi izšķiroši svarīga bija augstākās vadības iesaistišanās un izrādītā apņēmība.

Attālums nav šķērslis

Pēc vairākkārtīgas domu apmaiņas un vairākām sagatavošanas sanāksmēm tika izraudzīti visdaudzsološākie pakalpojumi Somijā, Norvēģijā, Zviedrijā un Skotijā. Pēc tam Skotijas pilsētā Invernesā tika rīkoti “iepazīstināšanas” pasākumi, kuros pakalpojumu sniedzēji sastapās ar pārstāvjiem no eksperimentālajam projekta īstenošanas vietām.

Somijā

Izmēģināja Zviedrijas inovāciju, kas bija paredzēta fizioloģisko datu monitoringam ar tālvadības ierīci. Šī inovācija, ko dēvē arī par medicīniskās izmeklēšanas somu, ļauj pārbaudīt pacientu asinsspiedienu, noteikt cukura līmeni, svaru un ķermeņa tauku procentu. Somu var izmantot arī EKG veikšanai sirds slimniekiem. Visiem datiem var piekļūt, izmantojot tīmekļa pārlūkprogrammu.

Norvēģijā

Mazajos ciematos, kas atrodas Senjas salā, ir ļoti grūti atrast vispārējās prakses ārstus. Pateicoties tālvadības medicīniskās izmeklēšanas somām, Senjas salas iedzīvotājiem tagad pakalpojumus sniegs ārsti, kas atradīsies vienā medicīnas centrā.

Zviedrijā

Diabēta un glaukomas slimniekiem tagad acu pārbaudes veiks mobila vienība “pie namdurvīm”. Šī vienība sniedz pakalpojumus trailerī, ko ir viegli pārvietot.

Skotijā

Teledializes (Norvēģijas modelis) pamatā ir videoaite starp dialīzes vienībām Invernesas centrālajā slimnīcā un Vikas lauku slimnīcā. Tā tiks sniegts atbalsts vidējam medicīniskajam personālam, kas pavada slimnieku, un attālinātā režīmā tiks nodrošinātas konsultācijas starp nieru slimniekiem, nieru slimību speciālistiem un citiem speciālistiem, kuri galvenokārt atrodas centrālajā slimnīcā.

UZZINIET VAIRĀK:

www.ehealthservices.eu

DATUMI, 2010. GADS	PASĀKUMS	NORISES VIETA
19. aprīlis	Kohēzija politika 2000.–2006. gadā; ko mēs esam panākuši?	Brisele (BE)
19.–21. aprīlis	Vīnes/Bratislavas konference par ES stratēģiju Donavas reģionam	Vīne (AT) un Bratislava (SK)
10.–11. maijs	Ruses konference par ES stratēģiju Donavas reģionam	Ruse (BG)
20.–21. maijs	Reģionu ekonomiskām pārmaiņām veltīta konference "Ilgspējīgas izaugsmes veidošana" un <i>RegioStars</i> 2010. gada balvu piešķiršanas ceremonija http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/sustainable-growth/home_en.cfm?nmenu=1	Brisele (BE)
24.–26. maijs	Konference "Reģionu atbilde uz globālām pārmaiņām; iesaistītās puses, institūcijas un organizācijas" http://www.regional-studies-assoc.ac.uk/	Pēča (HU)
27.–28. maijs	Nomaļajiem reģioniem veltīts forums	Brisele (BE)
10.–11. jūnijs	Konstantas konference par ES stratēģiju Donavas reģionam	Konstanta (RO)
21.–22. jūnijs	Mājokļiem un pilsētu attīstībai veltīta ministru neformāla sanāksme http://www.eu2010.es/	Toledo (ES)
4.–7. oktobris	Atvērto durvju dienas – Astotā reģioniem un pilsētām veltītā Eiropas nedēļa "2020. gada uzdevums – konkurētspēja, sadarbība un kohēzija visiem reģioniem" http://www.opendays.europa.eu/	Brisele (BE)

Papildu informāciju par šiem pasākumiem var atrast mūsu Inforegio vietnes sadaļā "Darba kārtība":
http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/agenda/index_en.cfm

Turpmākie *Panorama* izdevumi

Panorama 34 (2010. gada vasara) būs veltīta tēmai "Integrēta pieeja".

Panorama 35 (2010. gada rudens) "Nabadzības un sociālās atstumtības izskaušana" būs veltīta Eiropas gadam par šo tēmu, kas tiks skatīta no kohēzijas politikas viedokļa.

Tiks aplūkotas tādas problēmas kā sociālā atstumtība, nabadzība pilsētās un marģinalizētas iedzīvotāju grupas, tādas kā romas.

Mēs vēlētos dzirdēt jūsu viedokļus un idejas, tāpēc, ja jums ir kas sakāms, rakstiet mums:

regio-panorama@ec.europa.eu

KN-LR-10-033-LV-C

ISSN 1725-8235

© Eiropas Savienība, 2010

Pārpublicēšanas gadījumā atsauce uz avotu ir obligāta.

Eiropas Komisija, Reģionālās politikas ģenerāldirektorāts

B.1 sadaļa – Komunikācija, informācija un attiecības ar trešajām valstīm
Raphaël Goulet

Avenue de Tervueren 41

1040 Bruxelles/Brussel

BELGIQUE/BELGIË

E-pasts: regio-info@ec.europa.eu

Timekļa vietne: http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm

